

Nemunas

Nr. 8
(281-722)

2010 m.
vasario 25 –
kovo 3 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Kauno Laiptai
3-7 p.

Proza Kazys SAJA

Poezija Gintaras BLEIZGYS

Viktorija DAUJOTYTĖ: „Kaip nėra perskyros tarp gyvenimo ir negyvenimo, taip nėra neperžengiamos ribos tarp formos ir beformiškumo. Žvilgsnis yra forma. Žodis yra forma. O srautas? Taip, tekėjimas, į kurį pasineria žvilgsnis, yra itin aktyvi forma; forma, gimdanti formas.“

Erika DRUNGYTĖ

Estetika –
tik žmogaus
parametras

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kauno 2 p.
menininkų
apdovanojimai

Andrius JAKUČIŪNAS

Klejojančių
pionierių talka
ir jos įnašas
 į kultūrą

8 p.

Geras, geresnis,
geriausias...

2 p.

Milda GAILIŪTĖ. „Ištrinta erdvė“.

Kauno menininkų apdovanojimai

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kauno meno kūrėjų asociacijos taryba dar 2009 m. gruodžio 21-osios posėdyje Kauno meno kūrėjų asociacijos premijas nusprendė skirti:

kompozitorui Algimantui Kubiliūnui už profesionalią muzikinę veiklą ir gyvybingą jos raišką, rašytojai Dovilei Zelčiūtei už knygą „Klaidinantys judesiai“ ir už žodžio bei vaizdo sasajas pastarojo meto Lietuvos fotomenininkų darbuose bei aktoriui, skaitovui Petru Venslovui už skaitovo programas, skirtas Lietuvos vardo tūkstantmečiui, ir ilgametį profesionalų gimtojo meninio žodžio puoselejimą.

Šiuo metu vasario 18 d. visi susirinko į miesto rotušę, kad faktas būtų paminėtas iškilimėmis. Prieš keilią dienai vykę Nacionalinių premijų įteikimai jau buvo apsiivystę prieštaragingais vertinimais apie laureatų „nebylumą“ ir ministro iškalbingumą, todėl kaunietiškoji ceremonija prasidėjo būtent menininkų prisistatymai. D. Zelčiūtė tą dieną paskelbė sielos pergalės pries kūną diena, sielos amžinumas pranoksta kūno laikinumą, todėl ji ir išsimintina. „Esu dėkinga Meno kūrėjų asociacijai, kuri pripažino mano dvarios egzistavimo teisę. Šiandien esu šalia artimų žmonių. A. Kubiliūnas buvo mano mokytojas, o aš bloga jo mokinė. Su P. Venslovu kartu augome teatre. Jis man atvėrė duris į literatūros pasaulį, todėl džiaugiuosi abiejų jų laimėjimais. Piniginė injekcija bus veikiausiai skirta kelionėms, nes tai pinigai iš dangaus“, – džiaugėsi D. Zelčiūtė, šiuo metu vaikstanti ir literatūros, ir fotografijos keliais. Todėl ir prisistatė eileraščiu bei eseistine Ro-

Aktorius Petras Venslovas, rašytoja Dovilė Zelčiūtė ir kompozitorius Algimantas Kubiliūnas.

mualdo Rakausko fotografijos interpretacija.

O kompozitoriu A. Kubiliūnai žinia apie premiją trenkė kaip perkūnas. Kaune nuo 1970 m. dirbantis muzikas suskaičiavo gražią sukaktį ir nutarė, kad jau pats laikas prisistatyti. „Atvykau į Kauną ir barsčiau save, kur tik galėjau. Dirbau spaudoje, pedagogini ir kūrybinj darbų. Dabar džiaugiuosi, kad esu pagerbtas už savo kūrybą“, – sakė kompozitorius, sėdës prie fortepijono ir paties primargintų partitūrų. Pasiaiskino, kad yra vienas iš septyniad-

šimties procentų kompozitoriu, kurių dar pažista gaidas ir nori čia pat tai irodyti. Kiti jau nesivargina, o A. Kubiliūnas net ir komentuoja savo kūrinių neatsisako.

„Ačiū už tai, kad buvau pastebetas, kad kelionė per Lietuvą buvo pamatyta. Ir šiandien norėčiau nusilenkti žodžiais“, – dėkojo aktorius P. Venslovas, paskaitę tarniškos senosios lietuvių poetų kūrybos.

Po menininkų prisistatymu premijų teikimo ceremonija perejo į griežto protokolo žinovo ir sergē-

tojo, Kauno meno kūrėjų asociacijos pirmmininko, poeto Petro Palilio rankas. „Ši premija teikiama jau septintą kartą, bendradarbiaujant su miesto savivaldybe. Ji tarsi laiptelis į respublikines ar nacionalines premijas. Kniga, muzika, spektaklis visada nudžiugina. Dėmesys vie-

nui kitiems – taip pat. Gerų darbų klasės susikuria daug daugiau, negu šiandien įvertiname. Tikėkimės, kad kitais metais galėsime įteikti daugiau premijų. Nors mes pasigendame meninių sajungų vadovų rūpinimosi – prasmingų dar-

bų tiek daug, o jie nepateikia kandidatų“, – ir džiaugėsi, ir drausmėno P. Palilionis.

Pagerbtį menininkus atvyko Kauno miesto savivaldybės mero pavaduotojai Algimantas Kurlavičius, Rimantas Mikaitis ir Stanislavas Buškevičius bei miesto tarybos Kultūros, bendruomenių ir savivaldos plėtojimo komiteto pirmmininkas Raimundas Kaminskas. Miesto vadovų vardu kalbėjęs laikinai mero pareigas einantis Algimantas Kurlavičius atskirai padėkojo kiekvienam laureatui. Juos sveikino apskrities viršininkė Ona Balžekienė. Seimo narė Dalia Teišerskytė, sveikinimus perdavė Vincentė Vaidevutė Markevičienė.

Laureatus pagerbtai atėjo visų aštuonių Kaune esančių kūrybinių sajungų atstovai. Donaldas Kojekas, tą vakarą pakeitęs Rašytojų sajungos Kauno skyriaus pirmmininką, prisipažino meilę D. Zelčiūtei ir jos kūrybai, kuri atskleidžia itin siltą ir asmeninį požiūrį į fotografiją. Lietuvos teatro sajungos Kauno skyriaus pirmmininkas Andrius Žiurauskas prisipažino, kad aktoriaus P. Venslovo dorai ir nepažsta, gal tik iš kritikos straipsnių. Tačiau jausdamas tai, ką jis spinduliuoja iš scenos, lenkia galvą teatro žmogui, misionieriui, o ne šiaip „teatralui“. Zita Bružaitė, Kompozitorų sajungos Kauno skyriaus pirmmininkė, buvo pati konkretėliausia ir tiksliausia. Gal dėl to, kad taip pat – buvusi A. Kubiliūno mokinė. Apie savo mokytoją kalbėjo kaip apie garsų ir žodžio žinovą, jau išeidusį keletą knygų. Kompozitorų, puoselėjančių savo kūryboje natūralų, senajį lietuviškumą.

Vėliau vakarą pratęsė beveik koncertui prilygusi programa. Cеремонију iškilmingumo pritinkusi orą „suminkštino“ Muzikinio teatro programa ir solistė Rita Preikšaitė, šokio teatro „Aura“ šokėjai.

Narciso FREIMANO nuotrauka

Geras, geresnis, geriausias...

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Geriausio metų kūrinio rinkimo paroda Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Paveikslų galerijoje kasmet įvyksta lyg aukšto rango sporto varžybos. Ją lydi ne tiek svarstymai apie meną, kiek gana stabiliai besiliaukianti ar vis rekordų siekianti statistika. Tieki darbų, tiek balsavusių, tiek už populiausiajį pasiekusiu... Ir taip dar nuo 1999 m., ir kasmet su skepsio gaidele balse. Geriausio metų kūrinio rinkimai, kuriuose geriausieji net nesivargina dalyvauti ir savo darbus pristatyti. „Tai paroda be cenzūros – t. y. be komisijos, atrenkančios darbus, be darbų temos, rūšies ar žanro apribojimų. Vienintelis reikalavimas – rodyti tik praėjusių metų kūrinį. Kūrinys jau gali būti dalyvavęs ir kitose parodose“, – skelbiama nuostatuo- se. Tačiau ir tą vienintelį reikalavimą kartais mėgina apsukriai aperi- ti. Muziejininkai tokios kakofoniškos parodos ištakas ižvelgia tolimes sovietmečio ataskaitinėse tapybos, skulptūros, grafikos, kitų meno rūšių parodose. Bet tai jokia problema, jei galime ateiti ir visas praėjusių metų Kauno dailės tendencijas apžvelgti kaip ant delno – na, gal ir su išlygomis. Nors parodoje pasidai- riųs gali atrodyti, kad kūrybinis lai-

Geriausio metų kūrinio prizą šiai metais laimėjo jauna dailininkė Milda Gailiūtė.

Pranas GRIUŠYS. „Maratas ir Diana“, 2008.

kas kažkodėl stabtelėjo prieš gerą dešimtmétį. Gerai, kad aktyviai visus metus meninį gyvenimą sekantieji žino, jog tik šioje erdvėje. Pirmosiom Geriausio metų kūrinio rinkimo parodose – nors jos ir neatrodė gausios – dalyvauodavo daugiau žinomų, pripažintų Kauno menininkų. Vėliau jie, išsigandę konteksto, pasitraukė. Šiaisiai metais proga parodysi savo darbą ir palyginti jį kitų menininkų kūrybos kontekste suviliojо nemažai jaunų, dar tik pradedančių kūrėjų. Akivaizdus įrodymas – šiaisiai metais publikos išrinkto geriausio metų kūrinio prizo atsiimti atėjo jaunutė dailininkė Milda Gailiūtė. Jos monochrominės tapybos darbas „Ištrinta erdvė“ iš tiesų buvo ver-

tas ir žiūrovų, ir komisijos simpatijų. Nykstančių, jau praeinančiu laiku dvelkiantį erdvį nostalgijos ir ilgesio pripildytas darbas nutapytas vasarą Žagarėje vykusiam pleneru. Griūvantis miestelio malūnas, apipintas dailininkės vaizduotės ir jaunuvių viražais, virto vaiduokliška smėkla. M. Gailiūtė dar tik studijuoją dailės mokslus, todėl jos nustebimas ir džiaugsmas gavus įvertinimą atrodė itin nuoširdus. Autorė kalbėjo apie autorinę techniką, kuria surukturė darbai kiek primena grafikos darbus ir skleidžia savitą nuotaiką.

Profesionalų komisija geriausiasių siemet išrinko dar keturis kūrinius: Jūratės Kazakevičiūtės tekstilinį objektą „Aš esu gamta“, Algimanto Slapiko skulptūrą „Savaitės ekspreisas“, Aušros Barzdukaitės-Vaitkūnienės tapybos darbą „Tapytojos krosnelė XXI a.“ bei Naglio Ryčio Baltušniko mozaiką „1.2“. „Nors specialiai to nesiekiamė, siemet komisija apdovanojo skirtingoms dailės sritis atstovaujančius dailės kūrinius“, – teigė muziejaus direktorius Osvaldas Daugelis.

Visai neatsitiktinai kitame M. K. Čiurlionio dailės muziejaus pastate – A. Žmuidzinavičiaus kūrinį ir rinkinių muziejuje – vasario 16-ają buvo atidaryta Prano Grušio tapybos darbų paroda. Keturis kartus P. Grušio darbai pelnė žiūrovų simpatijas

Geriausio metų kūrinio rinkimo parodoje, todėl jis galima jau visai rimtais tituloti geidžiamiausiu Kauno menininku. Parodoje eksponuojami ir darbų-nugalėtojai, ir dar nematyti kūriniai. Tačiau jų net pats autorių traktuojas kaip vieno darbo parodos papildymą. P. Grušys atviravo, kad visai lengvai gavo parodijos erdves, dėl kurių kitiems tenka smarkiai pasikauti. „Užsidirbau, todėl ir pakvietė. Eksponuoju nedaug darbų, nes sutikau rengti net dvi parodas panašiu metu. Keliai darbų likimo net ir pats nežinau. O šiaip parodoje eksponuojami keli pagrindiniai darbai ir jų „papildymai“. Apsidairiau dirbtuvėje ir išrinkau. Visi mano darbai turi istorijas, o daugelis net anekdotines“, – pasakojo dailininkas, savo parodą pristatęs kaip tapybos darbų, o ne personalinę.

Kūryba panaši į žaidimą, kartais šaržuotą ir piktą, kartais vaikiskai giedrą. Pasakojamos istorijos, kurių keliai veda tik stebėtojams žinomomis kryptimis. P. Grušys turi kūrybių paslapcių, kurios jo tapybos darbus paverčia kiekvienam suprantamais, pateikiančias susitapatinimo galimybų. Labai ryškūs istorizmo elementai, atsiradę tautinio paklimento laikais. Naturalizmo ir realistiškumo stilistika autorių jau seniai išskyre iš kolegų koloristų gretu.

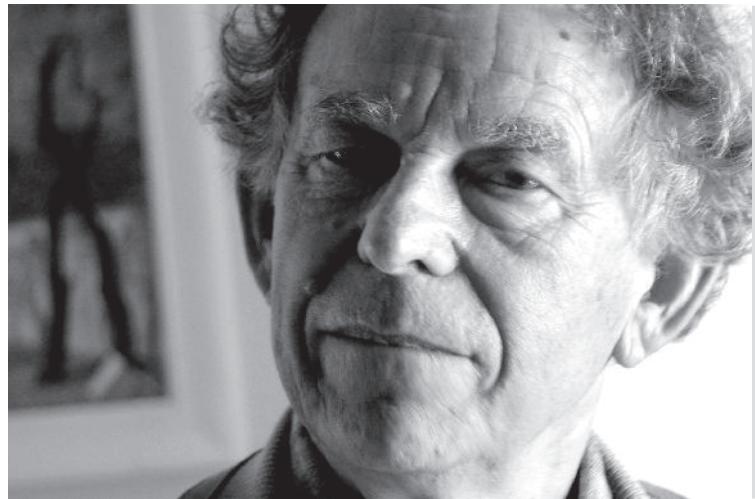
Autorės nuotraukos

Adskio krislas

*Jaunimas bėga į pasaulio platybes,
Negaili skaitybės nei tapatybės.
Ir pensininkai bėgtų į kitas šalis,
Jei ne SODRA ir ne dusulys...*

Anshu

Kazys SAJA

Kiekvienas sau

Vlado BRAZIŪNO nuotrauka

Jiedu abu greičiausiai pensininkai. Pavasarį atkutę ir panorę pasišildyti saulutėje. Kažkokio parko pakrašty, kur nežinia kada čia buvusi kompanija atvilko du senus aprašinėtus suolus ir sustatė kampu, kad sėdintieji geriau matytų viens kitą. Dabar ant vieno laikraščiaus apšnerksto suolo aukšteliinkas guli GERVAZAS. Prasižiojės miega. Ant akių – pūgūs saulės akiniai, po galva – svyniota striukė. Čia pat priglaustas ir plastiko maišelis su produktais, reikalingais tokiai saulėtai pavasario dienai.

I savo įprastą vietą ateina GERVAZAS, dėl viso piktos pasiėmėsi skėti ir kokio nors darbo. Ši kartą jis nusprendė išardyti neberekalinę, kandžią iškapotą savo megztinių. Jos mėgstamoj vietoj gulintis vyriškis jai pasirodo įtartinas. Gal tam žmogui pasidarė bloga? Gal jis jau miręs? Ji gana garsiai atskrenkščia, bet jis negirdi. Pasako „labas“ – neatsliepia. Nuima akinius – atrodo lyg ir gyvas.

MALVINA. Ei, pone pilieti! Iki šiol čia būdavo mano vietele. (Baksteli skėčiu į jo keistai išspūtus pūlav ir nusigandusi atšoka. Ten kažkas pokštėlėjo ir net pasirodė dūmelis.) Čia dabar... Čia dabar... Negi jau spėjai pasimirsti...

GERVAZAS (pašokęs). Ei! Ei, ponija mieliausia... Ar tu žinai, ką padarei?

MALVINA. Žiūriu, ar dar gyvas. Kas čia iš tavęs parūko?

GERVAZAS. Kas parūko... Visą mano orumą!.. Autoritetą, jeigu nori. Jeigu suprantī, kas tai yra.

MALVINA. Tiek jis, matyt, tebuvo vertas, jeigu nuo vieno baks-telėjimo...

GERVAZAS. Ne, ponija. Šitaip nieko nebus. Turėsi atsilyginti. Dvasią išleidai, o kūnas reikalauja...

MALVINA. Eik tu... nekeikiant, iš kur atėjės! Čia mano suolas. Aš dar pernai buvau užsiemus. Ir ką aš tau duosiu? Va, ardau seną megztinių. Daugiau nieko iš manęs neatimsi.

GERVAZAS. Ak, tu moteriške, moteriške... Sėskis ant ano, jeigu taip nori. Issižiosi, kai sužinosi, kas

aš toks ir kur buvau dingęs. O čia skaityk. Kieno čia vardas? (Rodo ant suolo atkaltés išraižytą vardą.) Gervazas...

MALVINA. O kas tas gervazas? Gervazas – tai aš. Tai mano vardas. Kokį turiu, su tokiu duriu, kaip yra sakoma.

MALVINA. Tik pabandyk man įdurti!.. (Primena jam savo skėtę.) Gervazas. Tai savo vardo nešakai?

MALVINA. Sakau. O ko man slėpti? Esu Malvina Musnickaitė nuo Musninkų.

GERVAZAS. Nuo Musninkų? Esu ten buvęs. Ja razumiem po polsku, ale zupelnie nie mam praktiko do mowy.

MALVINA. Tam krašte yra ir lenkų, o mes – lietuviai. Ir dar buvę bajorai.

MALVINA. Man kas nors turėtų pastatyti paminklą: „...visą gyvenimą kovoju si su musėm.“ Kad jas kur gilinė, nekeikiant!

GERVAZAS. „Musi“ – lenkiškai „galbūt“.

MALVINA. Aš – ne prieš lenkus. Nuo pat mažumės – kaip kokiam musių debesys... Šventus paveikslus, veidrodį, lempos stiklą nušakiavodavo. Sarmata ir sakyti, kiek aš jų išspjovus, kiek iš barsčių išdrėbusi lauk... Kiek visokiai mušekliai ištalžius. Tėvas, motina darbuose paskendę, senolė apžlibus, musės nuo lašinio spirgo nebeatiskianti.

GERVAZAS. Na, jeigu taip... Pasislinksiu arčiau. Pasigirsiu ir aš, ką ne taip seniai esu patyręs.

MALVINA. Šnekėk, bet sėdēk ten, kur sėdi. Lyg ir matytas, bet dar nežinau, kas tu per paukštis.

GERVAZAS. O kam tau klausti, jeigu aš ir neklasiamas galiu...

MALVINA. Aa... Daug kas norėjo man apsuktį galvą, bet iki šiol ne taip seniai esu patyręs.

GERVAZAS. Esi pastebėjus, kad pusgalvis dažnai apsimeta protinges, sukčius vaidina dorą, tau tos pardavimas – patriotą?..

MALVINA. O pats ką vaidini? Jeigu Gervazas, tai, matyt, Protazas...

MALVINA (vis labiau atsiveria). Buvo laikas, turėjom tris karves, mušdavom sviestą, spausdavom sūrius. Tėvas parvažiuodavo iš turagaus ir duodavo velnii, kad mūsų grietinė ir vėl „su razinom“.

GERVAZAS. O aš čia vieną vaikus puola, aš vaidinu vabalą. Esi mačius, kaip vabalas reikaliu esant sustingsta? Ūsus, kojas ir visa kita – po savim, ir lesk, jeigu taip nori. Tik žiūrėk, kad nepaspringtum!

MALVINA (vis labiau atsiveria).

Buvo laikas, turėjom tris karves,

mušdavom sviestą, spausdavom sū-

rius. Tėvas parvažiuodavo iš tur-

agaus ir duodavo velnii, kad mūsų

grietinė ir vėl „su razinom“.

GERVAZAS. O aš čia vieną va-

karę einu namo, jau šiek tiek slidai-

liodamas, staiga iš už nugaros man

kažkas kaukšt per kepurę... Susmu-

kau prie šiukslių konteinerio ir ap-

simečiau vabalų.

GERVAZAS. Aš net kunigui per

išpažinti: „Kodėl Viešpats Dievas,

vargdienius mylédamas labiau ne-

gu ponus, apleido mus visokiais gy-

vaisias?“

GERVAZAS. O kunigas ką?

MALVINA. Kunigas irgi žmo-

gus... Iškaitęs klausykloj, tekšt sau

per kaktą: „Matai, kad ir man tos

bjaurybės neduoda pakajaus.“

GERVAZAS. Koroče, girdžiu,

kaip kažkokiai moterišké kvékštäu-

ja, vedžiodama šunį: „Padékit, pa-

dékit kas nors!..“

GERVAZAS. O pati jau prieiti ne-

gali?

GERVAZAS. Bijo! Prisistatė pol-

icininkas. Nežinai, kaip lenkiškai

„varna nuo mieto, kita i jos vietą“?

GERVAZAS. Nežinau, negirdė-

jau. Vieną sykį atvažiavo piršlys ir

atsivežė visai neprastą kavalierių.

Tą patį, kuris mane parlydėjęs pa-

sakė, kad aš – kaip nusirpusi braš-

kė. „Saugokis, kad kokie žvirbliai

tavęs neiškapotų.“

GERVAZAS. Palauk – gal ir ne

braškė, bet kiek nudegsi saulėj ir

būsi kaip riešutėlis. Irgi nebilogai.

GERVAZAS (nusiuokusi ardo

megztini). Vos tik jiems padėjau ant

stalo skilandžio, sūrio, medaus, su-

skrido visas debesys musių. Mano

sveteliai sūrio nuo skilandžio ne-

beatskiria. Užsirūkė, ir... do zaba-

čienija, Braškele...

GERVAZAS. Išivaizduoj – tas

gyvatinis faras man čiupt čiupt ap-

link širdį... Maniau, patikrins, ar dar

gyvas, gal esu ginkluotas... O tas

ožys surado mano piniginę, šmakšt

sau i kišenę ir būtų nuėjės...

MALVINA. Ir ką tu jam padary-

zycia, vadinas, nori. – „Ar prižiadi, kad į mūsų trobą nė viena musė daugiau kojos nekels?“ – Pasiklausyk prikišusi ausi: jeigu zyzia, vadinas, prižiada.

GERVAZAS. Ir jie maždaug parašiai... Vieną naktį jie man suruošė bajarę. Kai tik užknarkiau ant viršutinių narų, jie mikliai bloškė mane ant grindų ir aptūpė émési marinti. Vienas, vaidindamas daktarą, užvožė man ant nosies pasmirdus batą, sakydamas, jog tai – deguonies kaukė. Kitas apšlapinės émę panikuoti, kad aš visas paplūdės kraujais.

MALVINA. „Jei neprižiada, – sako, – palaikyk dar kokią dieną ar dvi. Kai pradės zyzti, peržegnok ją ir paleisk. Tegu sau skrenda ir saviškėms pasako, ką yra pažadėjus.“

GERVAZAS. Jo, taip... Atsirado ir „kunigas“, pradėjo įrodinėti, kad aš jau viena koja grabe. Siūlė atlitti išpažinti. Klausinėjo, kur esu pašlepęs pinigus, auksinius daiktus ir vabščie, karočę...

MALVINA. Na ir aš... Padariau, kaip jis pamokė. Skutu bulves ir lauki. Mušu sviestą ir vėl nuo to abrozdo akių nenuleidžiu. Visai žvairia pasidariau. Musės pasikeisdamos bjauroja šventą paveikslą, o aš kaip ant adatų...

GERVAZAS. Medikai man skie-dė, kad aš buvau ištiktas komos. O kas ta koma, jie patys turbūt nenu-raukia... Aš tik atsimenu, kaip man dūselė ar siela, jeigu taip nori, atsiskyrė nuo kūno, išskleidė spar-nus ir... (Švilteli.) Visas mano gy-vėnimas apačioj pasimatė kaip ant šito delno.

MALVINA. Tris ar keturias die-nas aš kentėjau baisiau negu ištik-ta komos, tą molio puodynę aptū-pus. Buvau pradėjus megzti, va-ly-giai tokį pat megztini, bet šeškas mūsų tvarte parūpino skubesnio darbo. Tris vištas nelabasis papjo-vė. Tėvas parnešęs man sako – nu-peš...

GERVAZAS. Ačiū Aukštelni-nam Dievui, nespėjau labai nusi-kalsti. Gyvenau kaip tam Šventam Rašte. Nei séjau, nei pjoviau, nei priš valdžią kovoju... Prieš vėjā vis tiek nepapūsi. Tik tą faraona čiu-pau už kojos ir už giminės. Sakiau, kad gailiuos. Buvau beveik tikras, kad skrendu į dangų.

MALVINA. Tau gerai, o aš... Kaip sakiau, pešu tą vištą ir ašaras braukiu. Tokia gera, dėslis buvo viš-telė... Tik pakeliu akis: o, rupūže, nekeikiant!.. Jau tupi ant Jézaus širdies tokia mėlyna, akis išsproginus. Tikra velnienė karalienė ir kokie penki jos ministrai. Blizgantys kaip vario guzikai.

Nukelta į 6 p.

Vlado
BRAZIŪNO
nuotrauka

Gintaras BLEIZGYS

šiandien labai ilgai lijo
paskui lijo dar ilgiau
paskui aš rašiau visiškai apsiniaukės
ir lietus buvo nereikalingas
ir tai ką rašiau buvo nereikalinga
ir aš pats juk buvau nereikalingas ir
juokiausi kad manęs juk visai neberekia
šiandien labai daug juokiaus
kaip ir vakar – kai buvo visiškai giedra
kaip žiemą kai nebūna žolės arba
žolių tankumynuose arba sėdžiu
štai sau ir rašau kaip koks grybas miške ir
tik čiačišt grybautojas: Dievas mane surado
Dievas mane surado o aš visai nesuprantu
Jo kelių ir nežinau kokius Jis prieskonius
deda į grybų sriubą ir dabar labai
daug juokiuosi – vis juokiuosi ir laukiu

ateik, nupjausk mane

2009 06 06

iš damasko

1

turgus dabar aplink umajadų mečetę
jonai krikštytojau dabar prieskoniais
prekiaujama aplink tavo galvą ir
sakau pardavėjui: du
pūdus man prašau
smėlio to krauso
aliejaus

numazgokit mane --

2

paskui tavo kraujas išiveržė
i mano gyslas ir jaučiau
kaip gieda žiogai kuriuos
tu valgei – labai yra skani
jų giesmė ir mačiau koks ateina
ilgas koks juodas ruduo ir
mano kraujas giedojo
šniokštė raudoni purslai
giesmių kaskados mačiau
koks ateina – kuris mane
nušluos mačiau žiogas
begalybės sauojų pasiutęs
nenutildomas žiogas tyruose --

3

nė už ką negalėčiau tylėti
net vieną sekundę neištylečiau

jie meta nuotraukas į kriptą
prie tavo galvos o nuotraukose
irgi vien galvos – milijonas galvų
milijonas giljotinuotųjų
pasmerktųjų milijonas
žiogų iš mano sielos
milijonas laukinių bičių

reikėdavo griūti į žemę
užmerkus sąmonę norint
(nesakau kad pasveikti)
norint gyventi toliau

2009 12 28 – 2010 01 04

kad šitaip suduš į rugpjūtį
visos smilgos ir viksvos
karklynai karštis gandrai

ir dar čirpsiu ant
pliko Tavo pasaulio pro
paryčio rūką kad šitokios
trumpos jau mano dienos
kad šitaip trumpai –

2009 08 05

atspėk kiek man liko --
vyšnios ir obuolys --
buvo daug nesusipratimų o
laikas vis éjo griaudamas
logiką -- atspék ko
man reikia --

krenta gruodžio obuoliai
sniegynai sapnai fantazijos kliedesys
yra visas mano gyvenimas kuris neša –

2009 12 28

tarpuvartėj
prieš lapkritį -- iš J. S. Bacho supratau
kaip plevensiu

rékiu skubantiems angelams
paskui
už lango visai pajuodavo ijungiau

šviesą ir juokiausi -- juodavo
dar labiau dar
ir vis labiau dar juodavo

sédėjau pavésyje ant suoliuko – tokia
žalia birželio žolė tokie stori šimtamečiai
uosiai

sédėjau ilgai kol visi paukščiai ir vabalai
apsiprato ir mano

2009 08 03

gruodžio 14 dieną aštuonios trisdešimt
vakaro naujosios vilnios kvartalo
pakrašty voliojausi prisnigtoje pievoje
pilnas juoko nes žemė nuo sniego
buvo tokia balta prieš dangų juodą
sakau reikia išsiplauti išprotėti juodybėje
gruodžio baltoj o gal ir visai nesivoliojau
gal nebuvu tos gruodžio keturioliktos
sniege – pamiršk mane
gruodi – pamiršk mane
dangau – nebūk šitoks juodas gal tik
už kupsto užkliuuau keliu eidamas
ir įkrau i pasaulį ir tik per mirtį
per mirtį galiu išeiti

2009 12 14

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotrauka

Tvirtai subyrėjus (i)

Viktorija DAUJOTYTĖ

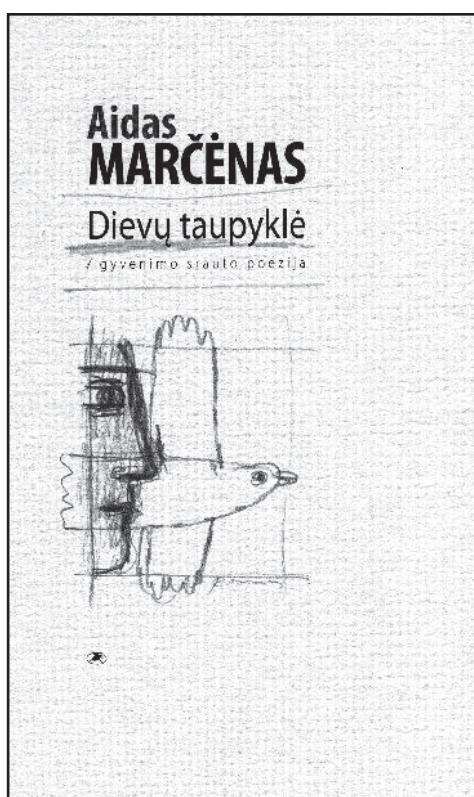
Ko laukia Aidas Marčėnas, vėl išleidęs naują poezijos knygą, iš skaitytoju, juolab iš skaitytojų-kritikų? Susižavėjimo? Gal ne, jau per daug jis visko žino – apie save ir apie kitus. Pritarimo? Taip, reikia, kad kas pasakyti: gerai, brolį, nors ir rizikuoj, gal kartais ir pernelyg skubi, bet ką daryti, jei sąmonė intensyvi, o kalba minkšta? Blogai, jei gali dirbt, o nedirbi. Padaryta knyga per metus – maždaug nuo 2008-ųjų pavasario iki 2009-ųjų pavasario; verta nustebti, verta pasidžiaugti. Nedaug tetrūksta, kad ir eiléraščiai eitų iš eilės, kaip teka dienos ir valandos. Tarp visų struktūrų, kurias sukuriame ar sugalvojame, yra ir savaiminių. Kartais verta jomis pasikliauti.

Tad ir ištariu ramiai, neabejodama – gerą poezią sudėjo A. Marčėnas į knygą „Dievų taupyklė“*. Pavadinimą davė trielis „tupi lyg būtų / pasaulių valdytoja, dievų taupyklė“, bet tam mažučiam tekstu prireikė gana ilgo, aiškinančio pavadinimo – iš esmės kito eiléraščio: „skubėdamas gatve akimirknsniu / tarpuvartėje pamaciau lengvai / švytinčią katę – baltą, rudu snukučiu, / nenusakomo mėlynumo fone.“ Išidėmėtina – lyg apverstas rinkinio „Pasauliai“ (2005) principas – ne po, o prieš eina tai, ką galima būtų prie eiléraščio pridurti. Ar tiesiog paversti eiléraščiu; kitu eiléraščiu, nešamu gyvenimo srauto.

Išeista knyga kažkaip patikimai, tvirtai (dailininkas Romas Orantas, redaktorius Valentinas Sventickas), lyg būtų skirta ilgam gyvenimui. Ir yra „Eiléraščis apie gyvenimą“ su Dainiumi Razauskui (jam skirtas), ir kartu su eiléraščiais skaiciu „Šiaurės Atėnuose“ gražu Dainiaus mąstymą apie tai, kad ir ten, kur, atrodo, nieko néra, yra daugiau, nei atrodo. Ir A. Marčėno paskyrimas tvirtina – jau buvo daugiau ir tada, kai „tebuvom šeštokai tadaundančio futbolo aikštėje...“ Užtektų to tadaundančio, kad dar sykį suvoktum, jog ir giliausios eiléraščių dramos vyksta kaip kalbos žaidimai. Ir kad nemigos žaidimai duoda toną žaidimų ir dramų vienovei. Pridursiu, nors ir ne vietoje: A. Marčėnas surinkinėja savo kartą. Iš Vilniaus Antakalnio galo, kur kadaise XXII, o dabar Mikalojaus Daukšos vidurinė, iš gorkyno, brodo, iš neišsipildžiuso (o gal kaip tik) teatro, iš poezių centru ir pakraščių. Ir ji atrodo graži, prottinga, dramatiška (pernelyg anksti išretinta, todėl reikia prisitraukti vieną kitą ir iš junesnių), ironizuojanti oksimoronais be paibagios.

Su gyvenimu (neatskiriamai ir su mirtimi) knyga susaista iš viršaus ir iš apačios. Viršuj paantraštė: gyvenimo srauto poezija. Apačioje kelios eilutės iš „Pasaiškinimo“: „Ir už poeziją, ir juolab už eiléraščius svarbesnis tampa gyvenimas bei tai, ką sau įvardijau kaip metafizinį humorą.“ Suvokiamo, kad poezija rašančiojo sąmonėje yra kiek aukščiau už eiléraščius ir kad prie rinkinio „Šokiai“ (2008) buvusi perskyra poezija ir eiléraščiai lieka galioti. Bet jei poetui (negaliu išsiversi be to žodžio, Aidai) ateitį į galvą sudaryti mažo formato gražią knygelę „Nemigos žaidimai“ (43 strofos), jis ramiai galėtų paantraštėje parašyti: lyrika. Ir postmodernizmas arba postpostmodernizmas apibūdinimo neįveiktų. Eiléraščyje „Dydžiai“ pokalbio su tévu forma pasiaiskinta dėl „fundamentalų“ kūrybos dalykų – ne apimties ir ne žanro problema.

Dar pasiaiskinu, kad recenzijos pavadiniemas iš paskutiniosios strofos, cituoju visą pa-

vadinimą, kuris kaip kokiam „Dekamerone“ yra ir teksto dalis: „Nemigos žaidimai: Strofa XLIII: Tvirtai subyrėjus“. Mano tik mažytis i ir dar suskliaustas. Gal tik toks ir tebūtū įnašas į A. Marčėno poezijos paaškinimus. Poezija pati aiškinasi: su savim ir kitais. Net to, kas bendru, nors ir sąlyginu sutarimui vadinama autoriumi, pasiaiskinimai nėra itin reikšmingi. Na, padeda pradedantiesiems kritikams, yra už ko užsikabinti, praverčia studentams (ir šiemet Vilniaus universitete laukiamie gero bakalauro darbo apie A. Marčėnį; ir rašo jį Nerijus Cibulskas, jau publicuotas ne tik recenziją, bet ir savo eiléraščiu).

Tvirtai subyrėjus (i) – galima būtų ne itin rimtu tonu išskelti šią trumpą frazę kaip vieną iš knygos „Dievų taupyklė“ principų. Ir prie tų principų siek tiek sustoti. Kaip gyvenimas grumiasi su negyvenimu (kad ir kaip skirtinėsi šiai grumti suprastume), taip amžina yra formos ir to, kas formos neturi, dar neturi ar jau nebėturi, įtampa. Kaip néra perskyros tarp gyvenimo ir negyvenimo, taip néra neperžengiamos ribos tarp formos ir beformiškuo. Žvilgsnis yra forma. Žodis yra forma. O srautas? Taip, tekėjimas, į kurį pasineria žvilgsnis, yra itin aktyvi forma; forma, gimanti formas. Gal ir nebūtina čia prisiminti Herakleitą ar Rytu klasiką – pirmiausia Basio (Basio). Bet A. Marčėnas prisimena ir prirena – daug vardų ir daug manierų. Gali perimti manieras, bet néra manieringas. Ir negali būti, nes jo stilistinis paviršius (kartais visai žaidybūkšas) yra maitinamas gilių savujų vandenų. Srautas, gyvenimo, vandens. Salomėjai Nériai – krauko sriautas (vėl mažytė i; skirtumas, skirsmas): „Ir neša, neša krauko sriautas... / Koki krantai kada priglaus mus?“ („Vélinės“). Iš eiléraščių, neįėjusių į rinkinius... A. Marčėno poezija leidžia prisiminti ir S. Néri, nes jis pats poetė primena – per Laimoną Noreiką: „net ir tada, ypač tada, kai, kalant pneumatiniams kūjams, griūvančiame jūsų pasauliye / man vienam, dulkei tarp dulkių, deklamavote / Salomėjā – dar kartą, dar kartą / ir dar kartą / nugalėdamas mirti“ („Griūvančiame jūsų pasauliye“).

Galima sakyti, kad „Dievų taupyklė“ poezija yra prisimenanti. Save, savo patirtį, savo kartą, savo dulkes ir savo angelus. Savo sūnus, niekur nedingusių vaikystę Dzūkijos kaime, motiną, tévą, brolį, tetukę. Daug kultūros žmonių, išėjusių į tebegyvenančių, vos

virptelintis dékingumas, toks vos vos, lyg drugelio sparno palietimas ar prisiliemas: esi, nes buvai. Bendraamžių, bendrakarcių, su kuriais būta, atsiskirta, išsiskirta, vėl susitikta, pėdsakas. Prisiminimas yra viena stipriausiu sąmonės formų; pats prisiminimas ir yra forma, gal kaip tik ta – tvirtai subyrėjus. Atminties kristalai – suspindī staiga kuria nors briauna, ir pasaulis pasikeičia. Sugrižta ir iš naujo išnyksta.

„Pasmerktųjų“, dedikuotas Jonui Strielkūnui. Prisiminimas, akimirkos nušvitimas sąmonėje, prisiminimo siužetas (itin savitas būdas, sugebėjimas pagauti detalę, išraišką, judesi, žodį). Lyrikos neišvengiamybė: aukštataisiais savo tonais, vibracijomis poezija perėina į būseną išgyvenimą, susidaro lyriniai centralai: mirtina nebyli grynosios lyrikos kvintesencija. Laikau ši eiléraščių vienu iš „Dievų taupyklės“ ašių, tad cituoju visą:

*tarytum susidrovėjës, slépdamas tą
sparniškumą
amžiais per ilgose švarko rankovėse
– šitas tai jau tikrai bus poetas – ištarei ir
numojai nedidele rankute, tarytum sparneliu
vyturėlio
ir ne ištarti žodžiai, kuriais ligi šiol abejoju,
likusį gyvenimą lydi mane, o tas mostas, kurio
prasmę žodžiais sunku nusakyti, net ne
uzuojauta,
mirtina*

*nebyli grynosios lyrikos kvintesencija
nepakeliamą, tarytum lengvas
gyvenimas,
sirdgela – nedaloma, nedalijama
atomiškai pirmapradė
stipresnė nei šventojo Grilio taurėj
paskutinė
degtinė, žinai juk, „viena ant visų“
pasmerktųjų*

Ataidejimai, Baudelaire'o, netgi Milano Kunderas, detalizavimai, mosto išskyrimas; mostu vienijami kūrybai pasmerktieji; pasmerktumas kalbėti ir nekalbėjimu, slėpimu to sparniškumo.

Taip, poezija gali būti, o A. Marčėnui ir tikrai yra, gyvenimo sraute, dienoraščiame fiksavime to, kas švelniai paliečia ar sunkiai sužeidžia, bet ją iki kūrybos pakelia galia kalbai; paprastai pasakius, tai yra būsena, kuri atsiranda sąmonėje kaip leidimas arba įgalinimas kalbėti-rašyti. Jei teksto nepersmelkiai ši galios kalbai būsena, jo ir néra, tik vargas, leisgyvis ko nors užrašymas. Neįmanoma, kad tokia nemažą knygą sudarytų tik persmelkti tekstai, bet jų „Dievų taupyklė“ yra didžiuma. Beje, didelio-mažo santykis irgi yra įrašytas knygos struktūroje – su aiškiu palankumu mažam, netgi mažuliukui. Ne pirmą kartą A. Marčėnas rašo ars poetica, bet pirmą – „Mažuliuką ars poetica“, kuriam stipriau pabrakta lyrikos tendencija – jau nuo Baudelaire'o:

*paskutinį kartą gražiai pasakyti
kaip pirmą ir pirmą kartą gražiai
pasakyti kaip paskutinį
vėl pirmą ir vėl paskutinį
kartą gražiai*

arba negražiai, bet kad būtų

gražu

pasauliye, krizės ištiktame

Suglaudus sintaksės lauką ir peržengus tarpus (grafiniai tarpai yra svarbūs), galima sakyti, kad eiléraščio prasmė formuoja spiraliniame pirmo-paskutinio-pirmo judestyje, gražaus ir negražaus pasakymo santykinime, kuris turi išnykti grožyje. Klasikinė nuostata, klasikinė estetika, kurios nuobodži nupluna-nuskalauna gyvenimo srautas, nediskriminuojantiesi né vieno srauto nešamo šapelio, jei tik sąmonė prie jo suklūsta, jei kalba tik jį pakelia – net partizano Parazito giesmę... Arba tą aukštį, kuris staiga iškyla eiléraščyje su kasdienybės stogu: „Rašant rekomendaciją Gintaro Varno spektakliams pagal Federico Garcia Lorcos pjese „Je praeitū penkeri metai“ ir „Publika“ paremti: „bičiuli, vis iš naujo įrodantis, kad estetika retsykiais / atsiranda tik iš etinio apsisprendimo (...)“ Nepaneigiamas etikos ir estetikos ryšys, nepaneigiamas ir dėl galimybės paneigtis.

A. Marčėnas turi švelnaius prisilietimo kalbinį gestą. Lyrikai jis yra esminis – kas prabyla, prabyla paliestas, prisiliestas. Sentimentas išlieka (saviesiems, artimiems ir nutolusiemis, gyviems ir mirusiemis, o svarbiausia – pačiam gyvenimui), bet santūrus, vienas krančias – ironijos, saviironijos, kitas – kalbinio taupumo, tikrinančio ir tikslinančio. Koks „Likučiai“ (remiantis mamos pasakojimu); likučio esmingumas, neišnykstumas. Tik likęs, o esantis. Néra, o yra. Lyg ir be formos, o tvirta, nesubyla.

Ryšys, kurį galima matyti (ar bent nujausti) ir „Dievų taupyklės“ struktūroje, tvirtai birioje ar biriai tvirtoje. Paskutinioji – XLIII strofa:

*smarvė
gyvenimas ir eklektika
riečia estetui nosi
kryžius
atsidusis kad atlikta?
viskas
nesužinosi*

Parašymo laikas: 2009 04 10 (didysis penktadienis). Lyg eiléraščis prasidėdamas ir tėstusi po pabaigos, nes jis tebeše gyvenimo srautas.

Knygos struktūra gyvenimo srautui turi suteikti krančius. Tiksliau – jei srautas stiprus, jis išsigrauš krančius, žiūrinčiam, stebinčiam, girdinčiam, jaučiančiam (o ką dar gali daryti poetas?) lieka tik juos pamatyti, pažymeti. Knygos struktūra pabrėžtinai tvarkinga – pirmoji, antroji, trečioji, ketvirtoji, penktoji knygos. Ne skyriai, ne dalys, o knygos. Na, antroji knyga, susidedanti iš trijų skyrių ir turinti daugiau nei šimtą eiléraščių (sekdoma talentinguoju A. Marčėno biografu V. Sventicku, eiléraščyje „Liuosos eilės V. S. pasirodančiame vaikino iš Delnincos kaimo pavidalu, pabandžiai suskaičiuoti, bet tikslaus skaičiaus nesiryžau parašyti), galėtų sau būti ir atskirai. Bet gali ir kartu, yra gerai pritvirtinta. O jeigu ir nebūtų, tai kas? Vis vien būtų – būtų tuo, kuo knyga yra ir gali būti, – gerais eiléraščiais, nebūtinai visais gerais.

Nukelta į 6 p.

* Aidas Marčėnas, Dievų taupyklė / gyvenimo srauto poezija. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2009.

Kiekvienas sau

Atkelta iš 3 p.

GERVAZAS. Vo!.. I tavo sveikatą!

MALVINA. Tai kad tu man neipili.

GERVAZAS. Nori?

MALVINA. Ne.

GERVAZAS. Aš taip ir žinojau. Šnekėk, aš viską girdžiu. Kol geriu, man viskas įdomu.

MALVINA (išjautus). Aš – nei kur tas mano skuduras, nei kur tas puodas – trenkiau su ta višta, pušiau nupešta. Tekšt, ir visos priliopo prie stiklo. Musių karalienė ir tie šikniai ministrai. Nebeliko nė vieno, kurį galēčiau tame puode įkalinti.

GERVAZAS. O aš tada nusileidau kaip į kokį... Vamzdiec, pamaiu sau. Būsiu įleistas ne pro padarnines duris. Kažkoks tunelis, urvas, priželės visokių... Karoče, nei žolių, nei krūmų. O kvapas – kaip šutintos vantages pirtyje.

MALVINA. Ai... Bekrapšyda ma įsižiūrėjau: tos jų karalienės visos šešios kojos skeltanagės. Karūnos neradau, gal kur į plunksnas įsivėlę. Ir ką dabar?... Įsidėjau tą suplotą bestią į savo maldaknygę, kad galēčiau žiniuonei parodyti.

GERVAZAS. Ir aš, kaip tas žioplys bažnyčioje, dairiaus, kol supratau, kad esu įskridęs tiesiai į priželiusi Dievo Visagilio ausi. Juk ir tu esi girdėjus sakant: gyvena žmogus kaip Dievo ausys...

MALVINA. Girdėjau, bet pati negyvenau. O jau musės kerštaudamos kad man kanda, tai kanda, kur tik prieidamos.. Kaip su ylom badosi.

GERVAZAS. O gal, sakau, Viešpats Dievas mane čia įsileido tik tam, kad aš jam ką nors pasaky-

čiau? Kur jokia pašalinė ausis negirdi. A?

MALVINA. Jo ten, aukštybėse, nei musės, nei erkės nepasiekia. „Turėsi laukti kitų metų, – pasakė man žolininkė, – gal per tą laiką jos gaus kitą karalių arba karalienę. Bet jeigu ta, kurią užmuše, vaikų nepaliko, visas reikalas gali pavirsti palitika. Gali atsirasti durinukratija“.

GERVAZAS. Nu, o man ką tam Visagaliui pasakyti? Nė nepajautau, kaip nusikeikiau. Velniai tave griebtų, manau, – kur tu berasi tokiai dievobaimingą tautą, kuri būtų šitiek iškentėjus? Tieki tau kryžių pristačius!.. Aš tiek visko tikėjausi... Visi šnekėjo – gyvensime kaip švedai. Vaikščiosim užrietėnasis, o ne uodegas pabrükę...

MALVINA. E, seniai yra sakoma: dovanų karalius mirė, vaikų nepaliko, o vaikų vaikai niekam nieko veltui nedalina.

GERVAZAS. O kai nedalina, užeina noras pačiam pasiimti. Ar ne? Nesėjau aš jam visko iškloti, tunelio gale įvydau šviesą. Ir čia tas urvas, priželės kažkokį ajerų su ožkabarzdžiais. Tai negi, manau sau, aš čia nieko nepešes, pro vieną ausi įėjau, pro kitą išėjau? Gal ir būčiau grįžęs pasitikrinti, bet staiga, blyn, atsvérusią šviesą užtemdė didelis pajuodės pirštas su užknabusi nagu. Aha, blyn! Kapič, pamaniau... Ne Pono Dievo, o Šėtono ausy mano būta! Nesėjau pasiaiskinti, tas nelabasis naujukas mane ir nuspriege atgal į ligoninės lovą. Va maždaug šitaip... (Nusviedžia išgertą alaus „bambalį“.)

GERVAZAS. Man taip ir sakė... Durniukratija, nekeikiant... Pakabinke kokį tik nori paveikslą – kaip

mat bus nušaikotas. Ir pats, matyt, jau būsi tais virusais apkėstas. Kas antras ar trečias suaugės vyras jau apsimusoje. Kam tu jį numetei? Paimk!

GERVAZAS. O kam jis tau reikalingas? Tik nelisk pati į tą butelį.

MALVINA. Namų sienos išbjaurotos, aprašinėtos, stotelėse stiklai išdaužyti, autobuse suolai supjaustyti... Ir čia juk buvo toks gražus parko pakraštėlis ir į ką jis pavirto... Stiklais ir plastikais apšiaukštias.

GERVAZAS. Palauk, palauk... Aš atsakau tik už laikraščius.

MALVINA. Tai ką tu čia – ir naktimis miegi pasiklojės?

GERVAZAS. Naktimis miegu, dieną skaitau, kai turiu laiko. Nori, aš ir tau paskaitysiu?

MALVINA. Ir kas ten tokio naujo parašyta?

GERVAZAS. Naujo? Atrasm... Mes nemokam skaityti. Tie kalėjimo bičiai mane išmokė. (Skaito straipsnių antraštę, įterpdamas žodžius „iš priekio“ ir „iš užpakalio“. Spektaklyje tos antraštės galėtų būti paimtos iš pačių naujausių laikraščių.) KAS NORI

SUTAUPYTI iš priekio, TAS TURI PAPLUŠETI iš užpakalio. (Juokiasi.) „SODROS“ GYVENIMO SPALVOS iš priekio IR KVAPAI iš užpakalio. Arba čia, dar geriau: RIESTAINIO NEBÉRA iš priekio, LIKO TIK RIMBAS iš užpakalio... O čia, blyn, tikrai bus vau... KIAULIŲ GRIPAS iš priekio ĮVEIKTAS iš užpakalio... (Leipsta iš juoko.)

GERVAZAS. (nei iš šio, nei iš to pradeda verkti). Liaukis, liaukis, liaukis!..

GERVAZAS. Na? Aš laukiu aplodismentų, o tu žiliumbi. Tai kas negerai?

GERVAZAS. Man Lietuvos gaila.

GERVAZAS. Ko? Lietuvos?! Iš priekio ar iš užpakalio?

MALVINA. Musių karalius... O kol gulėjai, atrodei toks inteligenčias.

GERVAZAS. Va dar vienas mano diplomas... (Išsitrukia neprišiūrėti balioną. Prisikimšės pypkę užsiruko. Greičiausiai tik tam, kad, apžiojės pypkės galvą, per kandikliją pripūstę į balioną tirštesniu dūmu.)

MALVINA. Ir kam čia? Akims apdumti?

GERVAZAS. Orumas!.. Bites turi padūminti. Jeigu nori išpešti medaus. Dar kas nors pasikėsins, aš reikalausiu kompensacijos. Ateik čia, padėsi man užrišti.

MALVINA (prieina, padeda). Apie velnį šnekėjai, o Dievą ti-ki?

GERVAZAS. Žinoma! Aš pats ir esu dievas. Dievas pačiam sau.

MALVINA. Tai kokiam danguj tu gyveni? Vasara – ant suolo, o žiemą kur?

GERVAZAS. Dvi šiltos vietas visada garantuotos: kalėjimas arba ligoninė. Bet žinok – ir moterys manęs nepeikia. (Pripūstą balioną rūpestingai užkiš už savo marškinį.)

MALVINA. Musės – prie bet kokio mėšlo...

GERVAZAS. Bet ir tamsta, gerbiamoji, neatrodai panaši į vapsvą.

MALVINA. Ne, ne. Aš greičiau – į vorą. Palaikyk va šitą siūlo galią. Per tave aš čia susipainioju.

Apigirtęs GERVAZAS paima siūlą ir nieko neįtardamas stebi, kaip moterėlė aplink jį šokinėja. MALVINA, iš tiesų kaip voras, zuja aplink jį, abi Gervazo rankas vilnoniai siūlais privyniodama prie jo liemens.

GERVAZAS. Tai ką tu čia, po perkūnais?.. Nuo galvos iki kojų žadi supakuoti?

MALVINA. Jau, jau, jau...

GERVAZAS. Moterys mėgsta... Ir kur dėsi suvysčius? Aš nieko prieš – veskis pas save.

MALVINA. Neturiu tokio didelio kubilo. Apvožčiau ir laikyčiau. Kokį ménėsi ar du.

GERVAZAS. Aš niekur nesku- bu. Galėsi džiaugtis, kol patiks.

MALVINA. Ne, musių karaliu... Aš tave parodysi, kam reiki-

cia. GERVAZAS. Nori, kad aš jiems apsimesciau vabalų?

MALVINA. Gali, gali... Kol pa- kviesiu policiją.

GERVAZAS. Policiją? Už ką?

MALVINA. O už tai, kad tu su tuo savo pilvu prispaudei mane... Autobuse, atsimeni? Ir iškraustei mano rankinuką.

GERVAZAS. Aš?! Tavo?!

MALVINA. Piniginę, mobilujį telefoną... Viena maldaknygę ir liko, kur buvau įspraudus tą musių karalienę.

GERVAZAS. Ir tu bandysi įrodyti jiems, kad aš – musių karalius?

MALVINA. Ne karalius, ne mu- sių, bet jau apsimusoje... Kišen- vagis. Aš tave pažinau. (Pasima savo skėti.)

GERVAZAS. Ei, palauk!.. Tu kvaila aiškiarege... Mes galėtume dirbtį kartu. Aš tau surasčiau liuks būrimo kortas. Liežuvį turi. Ko daugiau bereikia?

MALVINA. Nesirūpink, nereiki- kia. Man pinigų tu vis tiek negraži- zinsi. Bent jau iš kitų gal nebevog- si. (Nueina.)

GERVAZAS. Palauk! Tu nieko neįrodysi. Nepagautas – ne vagis. Tu supratai? Girdi, sena boba? Ne- pagautas iš priekio, ne vagis ir iš kito gal! (Muistosi, stengiasi iš- sivaduoti.)

Būtų smagu, kad dabar sprogtų ir tas kitas dūmų prileistas balionėlis. Tokia tatai būtų šios pjesės PABAIGA.

mirties dienomis. Taip, dienomis, ne dieną. Mes mirštame ilgai. Kažkas tai žino, jaučia. „Sonetas Sigitui Gedai“ (2008 06 18) – su sodais malonumų ir judais varnėnais (...) kraujo mėlynumo. „Nemigos žaidimai: Strofa XXIV: Meistriško apsimetinėjimo“:

*Jauyste, tu – juokas:
Lorca ir Nizami,
Kantas ir Aurobindas,
Geda ir Kajokas –
Apsimesdam
Susisekiančiais indais*

Data: 2008 12 11 (A. Marčėnas po eilėraščiaus rašo tikslias datas, ir tai yra gerai, sudera su gyvenimo srauto principu). Po dienos – 2008 12 12 – sužinota apie S. Gedos mirtį. Kelias dienas intensyviai rašyta – keliolikoje eilėraščių į šią mirtį yra tiesioginių ar netiesioginių atliepiniai: „Vietoj epitafijos“, „Demiurgo pėdomis“, „Prisiminiai – iš mitologijos“, „Nugirdau paskutinį kartą žvelgdamas į pirmą kartą ramų veidą“ (pavadinimas, kuriame glūdi eilėraštis, stiprus jo genas), „Nuo antikos laikų“...

A. Marčėnas girdi-jaučia lietuvių poetinę mitologiją: ir patirtą, ir perimtą. Mitologija – daugiau ir giliau nei istorija. Poezijos istorijas neparašydamis rašo kritikai, tyrėjai. Mitologijas – poetai. Iš poezijos mitologijos poezija prasitęsinėja – pasmerktųjų darbas. Romantinio pasirinkimo – kaip sakoma XXIX nemigos žaidimų strofoje:

*gal į ten kur šalti méniesienų takai
kur svajojančiam kopiančiam tu palikai
savo pėdas ir lazdą ir skrybél?
o gal ten kur mažiukai poetai
šokinėja nuo skardžio į didelę tavo didelę tuščią vietą*

Kalbėti lyg daugiau ir nebekalbėtum. Bet to nežinant. Neužmirštant nusišypsoti, valiūkiškai, lyg dar teberašytų Kazys Binkis: „Juk norėtusi vėl suvilioti / kokią palaike eilutę — / pilną šaltos šviesos, sklidiną šilto véjo // lengvą, tarytum mergiotę, / kuri dar leidžia pabūti / trumpam – nepaisant, kad baigės // nežinant, kad prasidėjo („Atvirai“).

Tokia ir yra briauna, ta gyvenimo briauna, ant kurios išsiliko tik poetai.

Tvirtai subyrėjus (i)

Atkelta iš 5 p.

Struktūriškumo ryškumas, žinia, gali būti ir įtartinas. Kai biru, trupu, kad laikytuši, reikia tvirtinti. Bet, atrodo, ta savotiška sąmonės grumtis su tuo, kas bėga, trupa, nyksta, dingsta, yra poeziysi į naudą. Galima atsigréžti ir pamatyti, kad taip buvo visada, tad tikriausiai ir bus. Kam ir kodėl būtų atsiradęs sonetas, jei poetai nebūtų bandę dideliu formos slėgiu įveikti beformiškumą. A. Marčėnas jau seniai gerai girdi būties sonetiškumą, tad yra parašęs pui-kių sonetų. Štie puikūs sonetai jau leidžia priės sonetą ir pasipuikuoti, jo klasinį struktūrą kiek pakeisti, modifikuoti ar transformuoti, bet tik tiek, kad teksto gyvas srautas galėtų (jei to norėtų) susrūti į žinomus soneto krantus. Tiesiog grožiuosi naujaisiais so-

netais „Krakatau“, „Visų Šventųjų“, „Paskutinis striptizas“, ypač baigiamosiomis dalimis, bet ne- citoju jų, tarsi pasilikdama sau ir žinodama, kad tie, kuriems reiki, perskaitys.

Haiku mīslė – ne įmenama. Ne suprantu, kodėl taip pasipylė tų nelaimingų trieilių, kodėl taip lengvai pakliūvame į jų pinkles: iš paviršiaus taip lengva, skaičiuok sau skiemenis (5, 7, 5), o iš tiesų labai sunku pasiekti mažuliuko teksto dermę, suderinti būseną, vaizdą, skambesį. Haiku turi budeti sąmonėje, iš ten pasigirsti, jei nepabunda, nebudink. Haiku prieinamas Donaldui Kajokui. Aliui Balbieriui – žinau, kad skaičiu. Pridurčiau – ir A. Marčėnui, praplečiančiam trijų eilučių erdvę pavadinimu, kartais didesnės apimties nei pats tekstas arba tiesiog kažką tikslinančiu. Puikus pavyzdys: „Nupjautos ausies bliuzas“. Tyli van Gogho užuominia, trielė būsenos realizacija su ankstyvo rudens brėžiu:

*ak, patisone,
tu priminei man seną
svajonę tapyt*

Tas niekur nedingo – kaip jis padavinti, jei kartais A. Marčėno eilėrašiuose nedingo pasirodo kaip būties pamatas, daugiau nei formos pergalė prieš beformiškumą. Pluoštas naujosios knygos eilėraščių yra parašyti Sigitui Gedai, parašyti jo

A. Marčėnas girdi-jaučia lietu-

Etažerė

Estetika – tik žmogaus parametras

Erika DRUNGYTĖ

Žinoma, bent jau savaitę visi kalbės apie knygų mugę. Normalu, verta kalbėti. Kaip gali pasakyti apie kopūstų turgų? Išvardyti veisles ir spalvas? Kopūstų augintojų ir besmalsaujančiųjų ne tiek daug, kad plūstelėtų sostinėn iš visų miestų ir miestelių grožėtis, domėtis, pirkti. Kas kita – knyga. Dar gana didelė mūsų visuomenės dalis tiki, jog knyga yra vertybė. Didelė dalis dar vis jaučia ypatingą pagarbą šiam... Va ir nežinau, kaip įvardyti – daiktui? Neapsiverčia liežuvis, aš irgi iš tų paplēkusiu genties. Reiškiniu? Gerai pagalvojus, reiškinys buvo, kai radosi, kai buvo brangesnė už duoną... Dabar gali kopijuoti, parsisiusti internetu, klausytis įškaityt. Ir vis dėlto. Popierius, jam įspaustos raidės – tikrų tikriau sieji ženkli, kuriuos reikia mokėti perskaityti – turi magiškos galios. Kas pažsta ženkla, žino jo reikšmę, kas moka juo naudotis, yra galingas. Ir taip laikais, kai ženkli radosi ir priklausė tik mažai grupei žmonių, ir šiandien, net jei jie pabyra virtualioje erdvėje. Juos valdantys valdo vartojančiuosius. Didelė jėga ir nuostabus ginklas. Už arba prieš kovojantis. Keičiantis, skatinantis, parodantis, nustebinančias, buriantis, įtikinantis, kvailinančias, maskuojanties...

Knygų mugės suteikia vieną nuostabiai galimybę – komunikuoti su išvaizdžiais tiesiogiai. Susidarei leidėjo išvaizdą, eini prie jo ir mėgini patvirtinti savo vaizduotės kūrybą. Arba paneigti. Susikūrei rašytojo ar poeto dieviškajį paveikslą, eini prie jo, klausaisi balso, čiupinėjį skverną, uodi, kuo kvepia, pakisi knygą, kad pasirašytų, nes tada toji tampa dar vertingesnė. Nori susikurti savo intelektualųjų veidą, basta iš vieno renginio į kitą, išklausaiasis pasiskymus, atskymus, retorikas ir polemikas. Štai jau ir žinai, kaip kalbėti, kaip girti, kaip skaityti, kaip eiti tiesos keliu... Sa- kysite, štai kokia, ironizuoj, o pa-

ti ką daro? Renginiuose dalyvauja, netgi postringauja, tarp lentynų zulinasi, akis gano... Gano, nes ir juodas avis gano. Tokia jau padermė. Senobinė. Kuri džiaugiasi, grožisi, dūsią atveria, kad ką pagirtų, rančas ištiesia, kad ką apkabintų. Ir va būtent ši mano dalis sako, kad nesutinku su Gintaru Grajauskų šimtu procentų dėl išvaizdžio ir tikrojo aš. Nes manasis aš jo ieškojo akimis ir gaudė ausimis, gal pavyks seniai matytą gyvai palabinti. Ne mano išvaizdis, tikrai ne. Grajausko suprasti nepavyko, bet jo knyga – mano rankose.

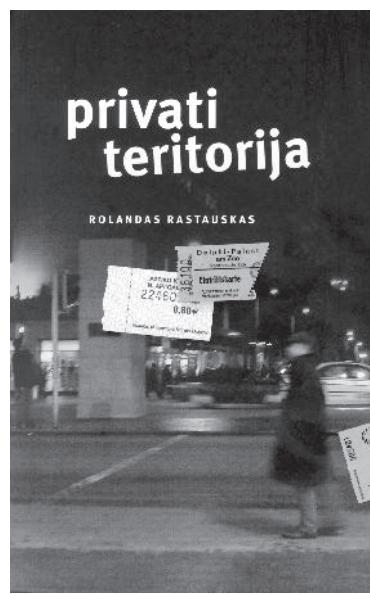

Gintaras Grajauskas „Mažumynai“: esė. – „Versus aureus“, Vilnius, 2010. Žinia, pirmoji pažintis visad prasideda nuo žvilgsnių kontakto. Nuo kūno tyrinėjimo. Kaip knyga mato mane, negaliu atsakyti, bet mano pirmieji žaibiški vertinimai buvo visai bumbekliški – viršelio spalvas nusišperino nuo „Nemuno“, nuotrauka žiauriai netikusi, pabaksnojimas pirštų, jog tai IQ literatūra, Gintarui turėjo sukelti bent jau ironišką šypsni. Man irgi. Nes pavadinimas „Mažumynai“ nusako autorius gražią distanciją su griežtuoj esė apibréžimu. Nes iš pastarųjų tikrai ne viskas (netgi beveik niekas, kas sudėta knygon) telpa, o IQ poetams apskritai yra tok sėlyginis dalykas, jog tegalima

gūžtelėti pečiais. Dėl nuotraukos. Méginau išsivaizduoti, kad taip ir anaip. Bet kodėl turiu išsivaizduoti? Normalus žmogus tas Grajauskas, o nuotraukoje – toks pasipūtęs IQ, toks lūpytes papūtęs vaikušas, užaugusiu kūnu. Na, netikiu aš tokiu Grajauskui. Tai nebežiūriu fotografijon, o imu skaityti. Atmetu vius asmeniškumas, visus pažintus Gintaro pavidalus ir išvaizdžius, nes teko Klaipėdoje pagyventi, paben-drauti. Skaitau, kas šiandien yra jo vanduo ir duona. Regiu – tie mažumynai dar vadintini ir smagumynais, skanumynais, taiklumynais... Gal dar lengvumynais. Gerai slysta, lengvai. Kaip tie jo aprašytieji saldžiarūgščiai grybukai su ruginuke. Nei pernelyg rimtai filosofuoti neįninka, nei diskursais užsiima, nei poetizuoj. Žodžiu, lengvasis žanras. Bet tiems, kurie supranta. O tie, kuriems po tris rublius, per sunkus. Na, bet tiems, kuriems po penkis rublius... Tiems pacituosiu: „Smulkmenos apskritai pačios gražiausios. Net kai mylime, įsimylime būtent jas – nereikšmingas detales: koki juokingai mielą peties kryptelėjimą, vaikiškos šypsenos atschaftą. Gražu tai, kas pažeidžiama. Nes tai gyva. Smulkmenomis apsireiškia gyvybę. Jei norite – ir pats jos Kūréjas. Jis krusteli pirstą, ir mes kaip vaikai juokiamės iš laimės. (...) O dar buvo tokis Brodskis, kuris sakė: estetika – etikos mokytoja. O dar gerokai prieš Brodskį buvo kaži koks šventasis juokingu vardu, berniukas Bazilijus. Kuris sakė dar aiškiau: reikia pasninkauti, kad su grįžtume į rojų, iš kurio mus išvarė apsivalgymas. O dar... Ne, viskas, jau gana bus. Gražu, kai mažai.“

Man irgi gražu, kai mažai. Gal čia poetams taip yra. Kelios eilutės – visas pasaulis. Niekaip negaliu suprasti, kaip rašomi storiaus romani, visokios trilogijos... Bet apie Grajauską. Manyčiau, jo protėviai ne iš tų Klaipėdos kraštų, gal iš Suvalkijos labiau kilę. Surinkti viską, sudėti į vieną vietą, kad nesibastyti, kad kitiemis vargo nebūtų – gero ūkininko bruožas. Šeimininko, tiksliau. Man gražu, kad Gintaras surinko ir sudėjo. Nes aš senobinės prigimties. Išskaidytų visa tai po dienraščius ar virtualią erdvę – dievaž nerankiočiau. Dabar turiu lentynoje ir man ramu. Kai tik labai noriu ko prie kavos – kyšt ranką, išsitrauki, skaitinėju, šypsaus ar net krizenu. Ir gražesnė diena, ir nepersivalgysiu...

O kaip rašyti gerą esė, čia jau jokių abejonių – RoRa ne tik atsakys, bet ir atsakingai pademonstruos. **Rolandas Rastauskas „Privati teritorija“: esė rinktinė. – „Apostrofa“, Vilnius, 2009.** Jei leisiaus i zoologiją, rasčiau galbę palyginimą, kuriai galima apibūdinti Rolando stilį. Jis žvitrus kaip žebenkštis. Aštrus kaip vapsva. Grakštus kaip gazelė. Čiuopiantis kaip liana. Išdidus kaip gulbė. Jis protinges (ir vieni-

šas) kaip vilkas. Va tik jo tobulo estetizmo neturiu su kuo palyginti. Estetika apskritai tik žmogaus parametras. O toks išpuoseletas, toks išgryntas, toks pakeltu antaku ir reikšmingai iškeltu mažuoju piršteliu – apskritai tik mažai daliai europiečių būdingas. I etnius klausimus nesivelisiu. Nors Rolandas aiškiai į juos išivélęs. Bet tai jau jo problemos. Tai vienintelis laukas, į kurį neiciau su RoRa. Turiu gi teisę.

Man patinka struktūros. Todėl paméginsiu kalbėti iš eilės, apie tai, ką būtina paliesti, mano galva, kalbant apie R. Rastausko knygą. Pirmiausia – tai pagarbas formato ir skoningo dizaino knyga. Tie 300 puslapių gana smulkiai šriftu surinkto grynojo teksto kalba apie puikią fizinę parengtį, apie nuolat esamą arba reikalui esant pagaujamą rašymo šišo būseną. Kai skaitai, negali nepajusti – rašyta megaujantis, rašyta skaniai, rašyta skambant vienai ar kitai melodijai, kurios ritmika ataidi iš sakinio. Ir tai yra nuostabu. Nes kai kurios aprašytosios temos – ak, jautresnei sielai – tikrai netaptu įkvėpimo šaltiniu, svarstyti ir netikėtū išvadų objektu. Perskaičius turini, dar negali pasakyti, kas viene ar kitame tekste tavęs laukia. Apskritai visi esė pavadinimai tėra šmestelėjimas, užuominai, bet nebūtinai apie turinį. Tačiau jei gebėsite suvirškinti turinį, malonai nustebsite, kokią pasaulio dali prarijote net neišėjė iš namų. Šia prasme knygos apimtis ir turinys yra įkvėpiančio svorio. Ekonomika, kultūra, turizmas, politika ir visi kiti kodai, nusakantys prioritetines raidos kryptis trečiosioms šaliams, ant jūsų lėkštės, ponios ir ponai. Mégaukitės. Suprasite, jei iki šiol nesusimastėte, koks likimas ir kodėl nulemtas Lietuvos geležinkelio stotims, atrasite pigių skydžių fenomeno detalijų išrišimą, kuo naujoji Šiaulių arena skiriasi nuo M. Mažvydo alėjos, patirsite, kuo išskirtinė Tiberio sala, kaip nusakomas graikų grožis, pajusite daugybę nuostabiausiu kelionių ypatumų. Ir kaip sakė nuostabusis „La troškinio“ herojus, kiekvieną patiekalą išskiria padažas. Tikslas

liau, nuo jo skonis ir priklauso. Jei nekvėpėt tie geležinkelio bėgiai, miestų knapės ir strateginiai objektais ypatingu, prabangiu padažu, kokį geba išvarti RoRa, argi skaitinėčiai esė, prasidedančią sakinio: „Naujoji Šiaulių arena (dokumentuose – Aukštstablio daugiafunkcis kompleksas) buvo panaši į milžinišką gerai nuglaistyta tortą arba išsidintą tabletę.“ Kultūros, istorijos, literatūros, filosofijos, gyvos kalbos ir gyvo gyvenimo žiežirbų masala – tai šis prieskonį mišinys mane nulaiko prie rašinio apie visai nesuprantamus statybų technologijų diskursus.

R. Rastauskas visada spinduliai gebėjimu identifikuoti save kaip miesto kultūros žmogų. Kiek tik jį atsimenu. Jis ir mūsų literatūroje yra vienas iš nedaugelio, gebančių išlaikyti miestelėniškajį pastovumą. Prisimenant G. Grajausko teiginius apie išvaizdžius – RoRa su kūrė tobulą savo paveikslą, kuris niekada neprisišlies prie agrarinio mūsų paveldo. Tas paveikslas nesileidžia „išduriamas“ jokioms aplinkybėmis. Eigastis, lūpu dėliojimas kalbant, balso tonas ir kalbėjimo melodija, gestikuliacija, poreikiai, atstumas su dialogo partneriu, kūno įkomponavimas į aplinką... Taip, tas gyvasis paveikslas yra preciziškas, rafinuotas, gerai nupoliuotas. Ir jau niekas neatseks, iš kokios medžiagos buvo pradėtas lipdyti. Paveikslas, kurį regime kūrybos pavidalu, taip pat išciustytas, sudėliotas kaip aukščiausios klasės siuviėjo, gebančio pasiūti vyrišką kostiumą ir paltą. Galima būtų postringauti, kad Rolandas buvo pui-kus mokinys ir užsibrėžtų tikslą – išsiveržti į valstietiškosios lietuvių rašymo tradicijos – pasiekė. Bet kiti irgi mokinasi. Tik pastangos nieko vertos. Islenda yla ar koks šerys, nors tu ką. Rolandas šiame kontekste – nesugaunamas. Lieka žavėtis jo stiliumi, maniera, sakinio konstrukcijomis ir placiu žvilgsniu. Iš vieno epizodo, iš vienut vienėtės detalių, rašytojas geba sukurti nuostabių įžvalgų esė, kurioje mirgiliuoja raibas vitražas, sudėliotas iš prisiminimų, citatų, vaizdiniių, nuorodų. Vitražas. Štai tokia yra RoRa esė.

Na ir finale. Kad sukurtum gerą esė, manau reikia keleto dalykų – erudicijos, žaibškos reakcijos, gebėjimo čiuopti laiko pulsą, dangu planio matymo, nepriekaištingo stiliaus. Labai gaila, kad tokią puokštę Lietuvoje nelabai yra kur demonstруoti. Gal todėl įvairių autorių rašiniai, sugulintys į dienraščius, kurių nė vieno neliko nešališko ir padoraus, interneto puslapius, specializuotus žurnalus (vyrams, moterims, šunų mylėtojams etc.), pavadinami esė dėl... gražaus skambesio ar svorio (nes visi nelietuviškos darybos žodžiai pas mus turi didesnį svorį). Bet tikrai esate įsitaikius galime pavadinti vos kelis asmenis. R. Rastauskas – pirmoje vietoje. Žinau, floristai pri-tartų mano nuomonei. Net jei tai būtų „Euro Flora“ Genujoje.

Poezija laisva būti absoliučiai laisva.

Tai reiškia – ji laisva būti ir paskutine verge.

„Visi mano eilėraščiai – nuo pirmojo iki paskutinio – yra nenu-trūkstamas pagalbos šauksmas“ (A. Nyka-Niliūnas).

Praradimų Žemė.

Parodokas: tikrieji Praradimų Žemės gyventojai – turtingiausi pa-saulyje.

Menkų gabumų autoriai aprašinėdami spalvas, kvapus, žmogaus iš-viaizdą kartais pasiekia tikslumo, reljefingumo, tačiau praranda rit-miką, kaitos greitį, intrigą.

Tikslu, tačiau nuobodu. Perkrauta.

Ir priešingai – vydamiesi intrigą ne itin gabūs autoriai praranda kva-pą, spalvą, tūri.

Meistras yra tas, kuris – lyg ir intuityviai, tarsi būtų koks augalėlis-grynuolis – sugeba išlaikyti pusiausvyrą: tempo ir tūrio, intrigos ir sodrumo, greičio ir spalvos, taško ir linijos...

T. y. nebijo pasirodyti geriau esas durnas negu kad dar durnesnis.

cave canem

Klejojančių pionierių talka ir jos įnašas į kultūrą

Andrius JAKUČIŪNAS

Ruošdamasis iš savo atminties į kompiuterio atmintį perkelti kai kuriuos išpūdžius iš pasibaigusios tarptautinės Vilniaus knygų mugės, kone fiziškai jaučiu, koks šis straipsnis bus panašus į pernykštius, užpernykštius, užužpernykštius mano rašinius. Ir jaučiuosi lygiai taip pat kaip pernai, užpernai. Nepastebimai apsisukę laiko ratus neduoda dingsties manyti, jog mano ir kitų knygažmogių realybę per metus bent kiek pasikeitė – išskyrus gerokai padidėjusius mokesčius, žinoma. Nieko tad naujo ir knygų mugėje – ji, literatūros ir leidybos pasaulyje esamos padėties atspindėtoja, tokia pat dūgžli, amorfiska, nepakenčiamai, tokia reikalinga nuo žodžio „krizė“ mažumelę paklauskusiems, tačiau vis dar krutantiems leidėjams. Tie patys ritualai, tos pačios ištarmės, tokas pats bausis, prie žemės lenkiąs nuovargis.

Negalėčiau tvirtai pasakyti, jog šiuo metu turiu sąmonę, todėl teisėtai ir, mano nuomone, pagrįstai, drįsčiau dabartinę savo psychikos situaciją apibūdinti kaip „nesąmonę“. Ir ne ją vieną. Manau, tik tai, kas savo esme priešinga sąmonei, galėjo paskatinti mugės organizatorius šaltakraujiškai vykdyti apverkinai neišradinges represijas rūkančiųjų atžvilgiu – argi ne nesąmonė kas dvidešimt minučių bėgioti į lauką vien dėl to, kad kažkas nusprendė, jog miūs išročiai trukdo jū organizmiūkščiams vaidinti niekuomet neišnyksiančius? Žinoma, nesąmonė. Ar kam nors bus naudinga, kad nūn, paūmėjus bronchitui, pavaizduosiu mugę žymiai nepalankesnėje šviesoje, tarsi kokią klejojančių pionierių talką, kurioje makulatura rūšiuojama dedam į maišelius su skirtingais logotipais? Beje, tai ir nebus višiška netiesa – sporto šaka „prisi-pirkšiu tiek knygų, kiek panešu“, žinoma, itin patinka leidėjams, bet iš šalių neatrodė labai patraukliai. Galų gale tai – irgi nesąmonė.

Kam, po velnių, miescionijai knygos? Kaip buto puošmena jos jau atgyveno. Jei netikite, pažvelkite į bet kokį interjero žurnala – nei namų bibliotekos, nei knygų lentynų ten nersite. Tik plati kampa – šią interjero detalę kitados apibūdinau kaip „ufonautų nusileidimo aikštelię“ – ir plazminį televizorių. Todėl, manau, nūdieną reikėtų rinktis ne knygas, o kokius nors reikalanginus daiktus ar bent – ne tokias knygas. Viena pažiastama menininkė sukūrė jų imitacijas iš stiklo, šis elegantiškas in-

terjero aksesuaras ne tik atrodo prabangiai, bet yra ir be galo funkcionalus. Sakykime, paspaudus mygtuką, visas tas „knygas“ iš vienos užlieja šviesą – nepakanka, kad būtu galima skaityti, tačiau subtili – jūsų svečiams tikrai nekilis abejonių, kad išmanote men-

gržtant prie mugės, negaliu darsyk neprisiminti dabar jau rečiau, bet vis tiek gana dažnai nuskambančio žodžio „krizė“. Išties pasirodė, nors tai galbūt tik apgaullingas išpūdis, kuriuo kliviausis nusilpus kojoms, jog kultūrinė mugės programa šiemet kiek skurdesnė. Bent tokį akimirką, kai norėdavosi persiplesti perpus ar išvis pasidalinti į tris ar keturis gabalus, kaip kartais pasitaikydavo pernai, šiemet buvo gerokai mažiau. Beje, kilo įtarimų, jog krizė kalta ir dėl to, kad užsikirtus kokiam mikrofonui, pareiga sugrąžinti pražuvėli garsą tek davavo, ko gero, elektronikos mokslų nekrimtusiemis renginių vedėjams, todėl garsas dažniausiai sugriždavo ne visas arba staiga vėl nutrūkdavo ir atsirašdavo tik jau kaip koks spūdis. Kad ir kaip ten būtų, keli vargani techniniai nesklandumai nepaneigia, o gal net patvirtina kultūros ministro nepopulariąjai nuomonę, neva kultūra per sunkmetį tik suklesės. Faktas: šiemet žmonės pirkė knygas daug noriau negu pernai. Niekaip nesugebėsiu to paaškinti...

Kaip visada mugėje pristatyta nemažai naujų lietuvių autorų knygų: Sigitas Parulskis (po ilgos pertraukos) pristatė savo poezijos rinkinį „Pagyvenusio vyro pagundos“, papuošta autorius fotografiomis, Giedra Radvilavičiūtė – knygą „Šiānakt aš miegosu prie sienos“, Marcelijus Martinaitis – biografinius užrašus „Mes gyvenome“, Aidas Marčėnas – poezijos knygą „Dievų taupyklė“. Gausūs Lauros Sintijos Černiauskaitės gerbėjai galėjo pasveikinti mylimą autore, išleidusią naują knygą „Kambarys jazmino krūme“, reikėjo skubeti į susitikimus su Ernestu Parulskiu (esé rinkinys „Kasdienybės kunstkamera“) ir filosofo Arvydu Šliogeriu („Bulvės metafizika“ ir „Melancholijos archipelagai“), darsyk nusilenkti neseniai mirusiam garsiam poetui, vertėjui Sigitui Gedai (renginys „Sigitas Gedai – žinomas ir nežinomas“, jo metu taip pat pristatyta knyga). Be abejo, vijoje šių renginių buvo galima rinktis susitikimą su Edmundu Malūku, Dalia Jazukevičiūte arba, pabuvus su Jeronimu Laučiumi jo vaikiškos knygėlės

„Siuntinėlis ledų baltajai meškutei“ pristatyme, skuosti gaudyti beiškrendančio gandro, sutinkant Gintauto Vaitoškos knygą „Kas iš vaikų pagrobė gandrą?“. Viskas, ką jums reikia žinoti apie seksą ir dar daugiau“. Iprastai originalus buvo Rolando Rastausko esė rinktinės „Privati teritorija“ pristatymas (jei dar negirdėjote R. Rastausko gyvai – vertėtų nepraleisti progos), o Antano A. Jonyno poezijos rinktinės „Sentimentalus romansas“ su tiktuviėse neklaidžiojo rūsti pristatymu dvasia – susirinkę autoriaus bičiuliai ir bendražygiai skaitė (deklamavo iš atminties) jiems ištengiusių poeto eileraščius, ir tai vėl penktadienio vakarą veikė kaip stiklinė gaivaus limonado.

Neišsiversta be žymių užsienio autorii. I mugę atvyko keletas garsenybių: romano „Sofijos pasaulis“ autorius Josteinas Gaarderis bei britų istorikas, knygos „Stalinono kodas“ autorius Simonas Sebag-Montefiore'as. Mugėje svečiasių rašytojas Melvinas Burgessas (romanai „Heroinas“, „Ledi kalės gyvenimas“, „Darant tai“), romanų „Gėda“, „Išdavystė“, „Kaltė“ autorė Karin Alvtegen, romanų „Šokoladas“, „Penki ketvirčiai apelsino“, „Ledinukų bateliai“ autorė Joanne Harris, knygos „Esmiinis klausimas“ autorius Peepas Vainas, šiuolaikinis lenkų rašytojas, romano „Liale“ autorius Jacekas Dehnelas. Mugės fone veikė nemažai meno parodų, taip pat kūrybinės studijos, turėjusios prakaldinti laisvalaikį patiemams

žiausiams lankytojams.

Knygų mugės metu savo gyvavimą pradėjo su knygų leidyba ir literatūros autorii reikalaus tiesiogiai susijusi institucija – „Baltų lankų“ autorų agentūra. „Visų pirma tai nėra autorų teisių agentūra, kaip kam nors gali pasiroyduti. Agentas yra tarpininkas tarp autoriaus ir leidėjo, jis padeda autoriaus susirasti leidėjus, – „Nemuni“ sakė agentūros įkvėpėjas, „Baltų lankų“ vyriausiasis redaktorius Saulius Repečka. – Tačiau vien tuo neapsiribosime – Lietuvos rinka labai maža, todėl institucija turi būti multifunkcionali. Kai kuriais atžvilgiais mūsų agentūra liesis su „Lietuviškomis knygomis“ – mes skatinime agentūros autorių, kurie potencialiai įdomūs, vertimus i užsienio klabas, rūpinimės sklaida. Orientuojamės ne vien į Vakarų, bet ir į Rytų rinkas. Kita veiklos kryptis – ieškosime naujų veidų, stengsimės, kad išleidęs knygą autorius nebūtų pamirštas. Tinklalapyje (www.autoriuagentura.lt) kiekvienas autorius

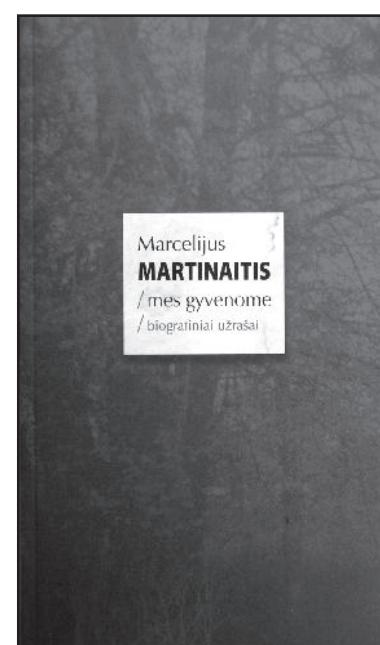
turės savo portfelį, ten jis galės skelbtį norimą informaciją. Beje, mus domina tiek grožinės, tiek negrožinės literatūros tekstai. Taip pat mūsų autoriai yra ir iliustruotojai, knygos meno dailininkai.“ S. Repečka pabrėžė, kad jis nebūtinai agentūrą sieja su „Baltomis lankomis“, autorių gali rinktis bet kurį leidėją. Agentūra pasiruošusi atstovauti autorių teisėms užsienyje, žadama užsakyti recenzavimą – ši paslauga padės naujiems autoriaus sužinoti, ko verta jų kūryba. Taip pat bus atstovaujamos ir autoriaus teisės, tai bus daroma nemokama, išskyrus sudėtingesnius atvejus, kai būtina teisininko pagalba.

Per keturias dienas išdalyta ne mažai apdovanojimų. Pirmają mugės dieną tradiciškai pagerbtini knygos meno konkurso „Vilnius 2009“ nugalėtojai. Vadovaujant kultūros ministriui Remigijui Vilkaiciui ir knygos meno ekspertų komisijos pirmininkui dailininkui Jokūbui Jacovskiui, įteiktos keturių premijos ir vienuolika diplo-

mu „originaliausiai apipavidalinoms ir nepriekaištingai atspausdintoms knygoms“ pagal šešias temines kategorijas. Ir, žinoma, 40 bazinių socialinių išmokų (5200 litų) dydžio Metų premija. Kultūros ministro įsakymu šioji atiteko dailininkui Sigutei Chlebinskaitei už konceptualų ir originalų Ievos Pleikienės bei Marijos Gavenavičiūnės knygos „Gintautas Gavenavičius. „Lino mūka“ apipavidalinimą ir aktyvų Lietuvos knygos meno bei knygos kultūros puoselejimą. Beje, ši dailininkė taip pat pelnė tris iš keturių žemesnio rango premijas (už Antano A. Jonyno knygos „Sentimentalus romansas“, Redos Grigšaitės knygos „Konstantinas Tiškevičius ir Neris, arba Kelionė į Knyga“ bei už Algimanto Muzikevičiaus ir Jurgitos Semenaukienės knygos „Delineatio Lituae“ apipavidalinimą), todėl iš mugės turėjo išeiti jausdamasi pagerbta ir ištis gana turtinė. Ketvirtą premiją pelnė ir Irena Daukšaitė-Guobienė už Liberto Klimkos ir Irenos Daukšaitės knygos „Senovės lietuvių dievai ir deivės“ apipavidalinimą. Dar vienuoliaka diplomu skirta Alfonsui Žviliui, Rasai Joni ir Agniui Tarabildai, Jūratei Račinskaitei, Linai Ozerkinai, Agnei Dautartaiet-Krutielienei, Mildai Karaitienei, Jokubui Jacovskui, „Vario burnos – idėjų dirbtuvės“, Tomui Mrazauskui bei Irmai Sujetovaitei.

Nemažai diskusijų sukėlė LLTI organizuojamas kūrybiškiausios knygos konkursas. Diskusijos – ne dėl to, kad kas nors pernelyg nepasitikėtū literatūrologai ar griežtų dantį ant potencialių laimėtojų (tiesa, gal ir tokiu pasitaino), o dėl to, kad tokiuose ir panašiuose „-iausių“ knygų rinkiniuose praktiskai neįmanoma laikytis kokių nors bendrų ir visiems suprantamų kriterijų. Nors „kūrybiškumas“ neabejotinai aiškesnė apibrėžtis už „gerumą“, ji irgi užduoda nemažai klausimų. Literatūrologai ne syki pripažino, kad kūrybiškumas – labai abstraktus terminas, kuriuo nesunku manipuliuoti atsižvelgiant į situaciją, tačiau pabrėžė, kad neapibrėžiamos kūrybos kokybės tiksliai įvardyti turbūt ir neįmanoma. Nuopėti, kokais argumentais remėsi komisija konkretiui atveju – nelengva. Ar čia vertinama – kaip pradinėse klasėse – autorius pažanga, padaryta lyginant su ankstyviaisia knyga, generuojančias kažin koks progreso koeficientas (šiuo atveju būtų nesuvokiamas, kodėl į sąrašą patenka debiutančiai, neturintys jokio atskaitos taško, tačiau gal savaip pagrįstų, kodel į sąrašą nepateko kelios ištis respektabilių pripažintų rašytojų knygos), ar knygos, potenciniai turėsiančios didesnę reikšmę literatūros istorijoje (tuo neįmanoma patikėti, nes neabejoju, kad bent keletas iš jų bus užmirštos dar nesulaukus sių metų galio), ar nebilogos knygos, kurių autoriai pastaruoju metu nėra pelnę rimtesnio įvertinimo? Per visą šio apdovanojimo istoriją kone kaskart atsakymas būdavo vis kitoks, kartais visai netikėtas, tad ir šiemet žinios apie laureatą buvo laukiamai su nekantrumu ir tam tikru pasimėgavimu dėl to, kad neįmanoma nieko prognozuoti (mūsiškiuojuose konkursuose, beje, tai gana reta). Dėl šio tradicinio (ar jis prestižinis, dar reikėtų pamastyt?) apdovanojimo varžėsi Lauros Sintijos Černiauskaitės knyga „Kambarys jazmino krūme“ („Alma litera“), Henrico Čigrejaus „Žiemių pusėje giedra“ (LRS leidykla), Valdo Gedgaudo „Kario šešėlis“ (LRS leidykla), Lauryno Katkaus „Už 7 gatvių“ (LRS leidykla), Aušros Kaziliūnaitės „20 % koncentracijos stovykla“ („Kitos

ko iš pusšešto šimto pernai išleistų grožinių verstinių knygų atrinkti septynias. Tai – Bergman, Ingmar „Fani ir Aleksandras“, iš svedų k. vertė Zita Mažeikaitė; Meek, James „Meilės aktas“, iš anglų k. vertė Kazimiera Kazijevaitė; Myśliwski, Wiesław „Traktatas apie pupelių gliaudymą“, iš lenkų k. vertė Kazys Uscila; O'Connor, Joseph „Atpirkimo kriklys“ iš anglų k. vertė Nijolė Chijenienė; Pamuk, Orhan „Stambulas: prisiminimai ir miasčas“ iš turkų k. vertė Justina Pilkauskaitė; Savage, Sam „Firminas: metropolio prascioko nuotykiai“ iš anglų k. vertė Emilia Ferdmanaitė; Veronesi, Sandro „Ramus chaos“ iš italių k. vertė Inga Tuliševskaitė.

„Žmonės, kurie mėgsta skaityti ne bet kokią, o tik gerą literatūrą, dažnai skundžiasi, kad verstinių knygų masėje labai sunku susigaudyti, nes leidyklos visas savo kny-

gas reklamuoją kaip šedevrus, tad jie reikia kokio nors orientyro. Labai trūksta recenzijų – jos išsi-

barsčiusios po kultūrinę spaudą, kurios yra daug, bet ją mažai kas skaito arba mažai kas visą skaito, todėl mes nusprendėme, kad šitokiu būda galima padėti žmonėms rasti gerų verstinių užsienio autorių knygų.

Kaip ir kituose geriausių knygų rinkimuose, laimėtojų per du mėnesius išrinks visuomenę. Žinoma, svarbiausia – ne išrinkti geriausią, nes čia ne sporto varžybos, svarbiausia paskatinti skaitytojų rinktis gerą užsienio literatūrą.“ Kritikas pabrėžė, jog atrenkant knygas kandidates daugiausia lėmė knygos meninė kokybė, nors atsižvelgta, kad vertimas bent jau nebūtų prastas. „Kita vertus, – teigė L. Jonušys, – šita salyga ne tokia svarbi, nes gerą literatūrą dažniausiai verčia geri vertėjai, tad ji nėra taip sunkiai įvykdoma.“ Bal-

Nukelta į 10 p.

Mugės akimirkas užfiksavo Andrius JAKUČIŪNAS, Gražina Viktorija PETROŠIENĖ ir Juozas PUŽAUSKAS

Klejojančių pionierių talka ir jos įnašas į kultūrą

Atkelta iš 9 p.

Nemažai žiniasklaidos dėmesio sulaukė tradiciškai paskutinią mugės dieną, sekmadienį, paskelbiamas Metų knygos rinkimų laimėtojas. (Nors šio konkurso populiarinis pobūdis neleidžia į jį žvelgti pernelyg rimtai – tai buvo esminės įrodyma 2006-ųjų metų mugėje, kai pergalę pelnė Galinos Dauguvietės pasakojimai – iki šiol tikiama, jog jis skatina žmones pirkti ir skaityti lietuvių autorų knygas. Gal ir skatina, nors kiekvienais metais apima vis stipresnis pojūtis, kad šalia TV žiūrovų išrinkto rašytojo kūrinio turėtų būti skelbiamas ir kritikų verdiktas, būtent jų sprendimas turėtų būti lemiamas.) Penktąjį kartą vykusiuose rinkimuose Metų knyga suaugusiųjų kategorijoje tapo K. Sabaliauskaitės romanas „Silva Rerum“, vaikų kategorijoje – dailininko ir rašytojo K. Kasparavičiaus pasaka „Kiškis Morkus Dydysis“, paauglių kategorijoje – K. Gudonytės knyga „Blogos mergaitės dienoraštis“. Už taisyklingą liečiavimą kalbą atskiri apdovanojimai

taip pat buvo įteikiti Ramutei Skučaičiui ir Mariui Jonučiui.

Jurgos Ivanauskaitės premiją rašytojo, kultūrologo Vytauto Rubavičiaus vadovaujama dešimties asmenų vertinimo komisija, kurioje buvo ir Rasa Drazdauskienė, Aleksandra Fomina, Giedrė Kazlauskaitė bei Edita Mildažytė, skyrė rašytojai Renatai Šereleytei už romaną „Mėlynbarzdžio vaikai“.

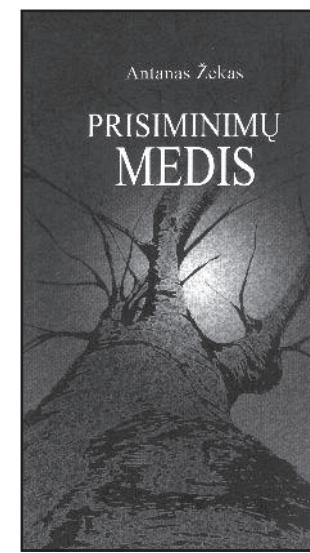
„Nemuno“ leidykla pateikė staigmeną – šiemet ji stendu ir idėjomis dalijosi su „Naujosios Romuvos“ žurnalu, todėl bruzdesio abipus knygų stelažo būta dar daugiau. Keturi mūsų leidyklos organizuoti renginiai taip pat buvo stebitinai populiarūs. Ketvirtadienį lankytojai mielai gužėjo į bendrą „Naujosios Romuvos“ ir „Nemuno“ renginį „Poezija kaip bendravimo būdas“, kuriami dalyvavo šių abiejų leidyklų autoriai: Vainius Bakas, Rūta Brokert, Jonas Balčius, Romas Daugirdas, Julius Keleras, Gintaras Patackas, Vytautas Stankus ir kt. Nors didžiąją renginio dalį užėmė skaitymai, neišvengta nei rimtų pokalbių, nei žai-

dimų. Antai J. Balčius įsisvarstė apie poeziros gilumas ir sukūrė nuoširdaus pokalbio terpę. Vėliau surengtas konkursėlis – reikėjo atspėti eileraščio autorui, pasakyti atmintinai kurio nors autorius eileraštį ir t.t.

Ypač daug lankytojų dėmesio sulaukė debiutinės poeto V. Stankaus eileraščių knygos „Vaikščiojimas kita ledo puse“ pristatymas Rašytojų kampe. Tarp jaunimo išpopuliarėjęs poetas sumanė pasinaudoti dar ir bardo Domanto Razausko populiarumu, todėl salė buvo artipilnė. Vis dėlto renginyje bene įdomiausia buvo klausytis Donaldo Kajoko pasvarstyti: jo nuomonė – dalykas svarus, o šiek tiek ji pasirodė esanti vienareikšmiškai palanki debiutantui.

Šeštadienį mūsų leidykla pristatė žodžio ir muzikos spektaklį „Prabudimai“, o vėlyvą pavakarę lankytojai buvo kviečiami į Violetos Šoblianskaitės Aleksos knygos „Truputis lauktuvių. Antroji knyga“, Gasparo Aleksos knygos „Prabudimai“ ir Linos Navickaitės romano „Saulėgrža“ pristatymus.

Atsiuntė paminėti

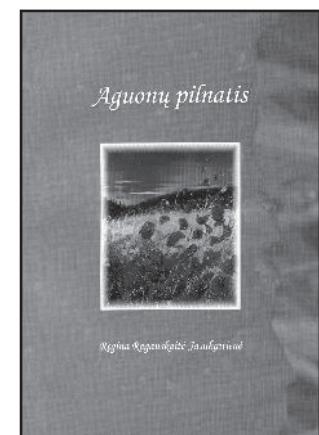

Prisiminimų medis

Paplauна paryčiais atkėblinus būtis iš svajonių sumūrytos pilies pamatus. Virsta pernakt statyti aukštį bokštai, šviesūs langai smiltimis pabyra. Vaikui smėlio pilii grūtys – vienas niekis: atsiraitoja rankoves ir puola džiaugsmingai naujas lipdyti, o suaugusiajam tokie nutikimai gali nemažai galvos ir širdies skausmo ar bent nelabai malonių emocijų sukelti. „Mes tikrą viltį atrandame / tik vaiko tikėjime, jo džiaugsme“, – sako Antanas Žekas Prisiminimų medij („Naujasis lankas“, Kaunas, 2009) augindamas. Palieja jį filosofiniai apibendrinimai, laikinumu atmešdamas, palepina metaforomis, vienas šakas amžinybės ilgesio siūlais apraizgo, kitas iki soneto nugen. Ileidžia storakamienis šaknis išgryntą žodį ir įsiremia viršune į gyvenimo dangų. Visokie debesys Jame plauko – ir lyg iš pasaikų atklydė, ir iš vaikystės, ir iš kasdienybės, pakylėtos virš buitiškuo. „Medij pažinsite iš vaisių – koks gi „Prisiminimų medžio“ derlius?

Sunokes, bet ne per saldus – manon eileraštį po eileraščio rašyti.

sada praeinanti. V. Kazielos knygą apibūdinčiau jo paties žodžiais – „trys ketvirčiai nevilties“. Be abejų, galima pasidžiaugti likusių ketvirčiu – šviesesnių properų ieškojimu. Tarsi šios disproporcijos pateisinimas skamba eilutės: „aš vis dar / jaukinuosi mirti / kad taptų nebaisu / kai viskas grūnua / kai smėlio pribyra / tau į akis ir plaukus / kai pribyra / tylos į buraną.“ Visgi už stiprų, itaigų žodį ir švariai išreikštą mintį autorui galima pagirti.

Neišplėšiami būties fragmentai

Neverta net apsimetinėti, kad po pirmųjų eileraščių išstengsiu į likusiuose knygos puslapiuose susulusių Reginos Ragauskaitės-Jasukaitienės kūrybą žvelgti bent kiek tariamai objektyviu žvilgsniu ir neva kritiku protu. Skaitau: „Bičių dūzgime, / liepų žieduose / girdžiu amžinybę...“ „Tai jau pažistu“, – pagalvoju. Nežinau, ar gamtos kampeliu vaizdiniai, ar autorei paprastumas pačia teigiamiausia šio žodžio prasme eilutė po eilutės augino nuojaudą, kad aš, visai atsitiktinai skaitant „Aguonų pilnati“ (Kaunas: 2009, „Spalda“), ir kūrėja esame kvėpavusios tuo pačiu Dzūkijos šilų oru, tas pačias biteles girdėjusios.

Kaip ir „liepų alėja / lietui lyjant / kvepia medium ir vasara“, taip ir eileraščiai. Brendi jų debesų lieptais, kur „dangaus eketėn pavargusias kojas sumerkę sypsoji mano protėviai“, vaikstinei ilgesio žeme, pilna saugančių būtų gamtos trupinių – takažolių, raudonio nuogose lapkičio šakose, nendrių, vėjo, ir pildosi širdis vaikiško tyrumo. Alsuoją sakinių ir mintys tyliai esančiu sakralumu. Gyvenimo dėsniai visada paprasti – „rimti – mirti, ilgėtis ir vėl prisikelti...“ Tikras menas juos priimti pykčiu ir senomis nuoskaudomis neapaugusia širdimi. Eileraščiai kiek ilgesingi, bet be kartelio, be gėlos. Tik gaila, kad visai nedidelė dalij „Aguonų pilnati“ užima. Jie – kaip takas, per rugių laukus ir vasarojų vedantis prie miniatiūrų, esė ir novelių telkinio.

Jaukūs ir šilti šio telkinio vandenys. Trykstantys gyvenimo geismu. Dvriosios šviesa spinduliuojančios. R. Ragauskaitės-Jasukaitienės tekstuose detališkai, pro kurias prieitume nė nepastebėj, tampa atokvėpiu, savotiskomis neskubriomis meditacijomis išorinio vyksmo linijoje, prisiminimuoose. Tačiau tai analitol nenužymi pasakojimų nuobodumo pėdsakais – čia ne tas atvejis, kai beprasmiskai nupasakojamos smulkmenos neturint ką pasakyti. Priešingai, kiekvienas sau-lėlydis ar pakrantės žolynas parodomai kaip neišplėšiami būties fragmentai, turintys teisę būti lygiaverčiai su šypsenomis, prisilietais ir žodžiais, lygiai tiek pat prisigeriantys nerimo ar laukimo.

Jeigu reikėtų apibūdinti šią knygą trimis žodžiais, pasakyčiau: „Parasta. Nuoširdu. Šilta.“

Ugnė KRAULAIKYTĖ

VASARIO 28d. (sekmadienį) 14 val.
KAUNO ĮGULOS KARININKŲ RAMOVĖJE (A. MICKEVIČIAUS 19) VYKS

NUOTAIKINGA KAIMO KAPELŲ ŠVENTĖ-VARŽYTUVĖS

„Kaziuk, pagrok man valsų“

RENGINIO GLOBĖJAS: KAZYS STARKEVIČIUS

SVEČIAI: "Gero ūpo" 2009 metų nugalėtojai Zyprius dvaro kapela, vad. R. Poderis.

DALYVIAI: Babtų liaudiškos muzikos kapela „Šventupis“, vad. J. Girnius, Ežerėlio kapela „Samanėlė“, vad. R. Marma, Kauno įgulos karininkų ramovės liaudiškos muzikos ansamblis „Vija“, vad. V. Kursa, Kauno liaudiška kapela „Ratelinis“, vad. V. Brušnus, Liuciūnų liaudiškos muzikos kapela „Griežlė“, vad. V. Šilipa, Raudondvario liaudiška kapela „Raudonpilis“, vad. V. Polianskiene, Samylų liaudiškos muzikos kapela „Laumena“, vad. V. Daknys, Zapyškio liaudiškos muzikos kapela „Nemuno vingis“, vad. V. Brušnus.

Atbildėkite, atkulniuokite, raiti atjokite, pasiklausyti "dantų polkos", "pjūklo dainų" ir kartu pabūti!

PROJEKTO DRAUGAI: Kauno miesto muziejus, Šou Imperija, Vakaronės.lt, Turistas.lt, Nemunas=, Tėviškės žinios

INFORMACINIAI RĒMĖJAI: Kauno diena, init, TREMINYS, BRDC Business R&D Center, RŪTA ŽALIOJI

RĒMĖJAI: AD Skand Baltai, VP Sprendimai, Vakaronės.lt, Turistas.lt, Nemunas=, Tėviškės žinios

PROJEKTO AUTORIAI IR ORGANIZATORIAI: Rima Čepurnienė, Vladas Daknys.

Malonai kviečiame! Renginys nemokamas

89-ojo kūrybinio
sezono vasario
mėnesio repertuaras

25 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Audronio Liugos produkcijos gastrolės: John Patrick Shanley „Dvenėjoni“. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 40, 50 Lt.

25 d., ketvirtadienį, 27 d., šeštadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Gintarės Adomaitytės „Balta katė juodoje Aliaskoje“. Vienos dalies studija. Režisierius A. Lebeliūnas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietu kainos – 20, 25 Lt.

26 d., penktadienį, kovo 3 d., trečadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Biljanos Srblianovič „Skerai“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

27 d., šeštadienį, 28 d., sekmadienį, 15 val. Ilgojoje salėje – Inesos Pauliulytės „Liūdnas dievas“. Skaudi istorija visai šeimai. Režisierė I. Pauliulytė. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

27 d., šeštadienį, 18 val., 28 d., sekmadienį, 19 val. Penkojoje salėje – i sceną sugrįžta Arthur Miller „Visi mano sūnūs“. Dviejų dalių drama. Režisierius Jonas Vaitkus. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

28 d., sekmadienį, 18 val. Tavernos salėje – Ingeros Hagerup „Stiklinė arbatos su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

28 d., sekmadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Juhan Smul „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalies anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

Teatro kasa veikia kasdien 10.30-19 val. Informacija tel. 8-37 22 40 64, www.dramosteatras.lt. Bilietus taip pat platina TIKETA.LT.

Kauno valstybinis lėlių teatras

27 d., šeštadienį, 12 val. „Žalias žalias obouliukas“. Istorija apie amžiną ir pasiaukojančią draugystę. Nu 6 m. Režisierius A. Lebeliūnas. Bilieta kaina – 10 Lt.

28 d., sekmadienį, 12 val. „Dvi padūkėlės pelytės“. Siuvėjo istorija apie dvi padūkėles pelytes ir pasipūtelį katiną. Nu 3 m. Režisierė E. Piotrowska. Bilieta kaina – 10 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje ketvirtadieniais ir penktadieniais 11-17 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 10-14 val. Informacija tel. 8-37 220061, www.kaunoleles.lt.

Kauno kamerinis teatras

25 d., ketvirtadienį, 18 val. Leonido Andrejevo „Judas Iskarijotas“. Vyksmas su pertrauka. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kainos – 20, 25 Lt.

26 d., penktadienį, 18 val. Michal Walczak „Pirmasis kartas“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

27 d., šeštadienį, 18 val. Augusto Strindbergo, Antonio Sverlingo „Karštas šokoladas“. Švediška vakarienė artistų kavinėje. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

28 d., sekmadienį, 18 val. Janušo Glovackio „Antigone Niujorke“. Dviejų dalių tragikomedija (N-14). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.40 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje darbo dienomis 14-18 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 11-17 val. Informacija tel. 8-37 228 226. Bilieta galima užsisakyti interneto svetainėje www.kamerinisteatras.lt, elektroniniu paštu info@kamerinisteatras.lt arba išsigyti BILIETAI.LT ir „Bilietai Pasaulis“ prekybos vietose.

Kauno tautinės kultūros centras

(A. Jakšto 18)

25 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Gavėnios vakarojimai su Raudondvario kultūros centro folkloro ansambliu „Piliaro žė“ (vadovas Algirdas Svidinskis).

26 d., penktadienį, 17 val. paskaita „Apie kertinių akmenų ir savęs stokojimą“. Lektorius Aleksandras Žarskas. **18.30 val.** svečių valanda „Atsiverskime Šv. Raštą“. Dalyvauja kunigas Vincentas Tamšauskas OFM.

Informacija tel. (8-37) 40-71-35, www.ktkc.lt.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mén.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244

El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos raštojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500

Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

25 d., ketvirtadienį, 18 val. V. Balsio „Žmogus medyje“. Vienos dalies tragikomedija. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

26 d., penktadienį, 19 val. A. Dilytės „Lauros kosmosas“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius A. Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

27 d., šeštadienį, 18 val. B. Srblianovič „Su Naujaisiais metais, Ana!“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius D. Rabauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

28 d., sekmadienį, 12 val. A. Dilytės „Sidabrinis fėjos šaukšteliš“. Spektaklis visai šeimai. Režisierė A. Dilytė.

28 d., sekmadienį, 18 val. G. Gugevičiūtės „Mokėduosi“. Spektaklis-pokštė. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

Bilietai teirautis: M. Daukšas g. 34. Tel. 8-37-408470, 226090, www.mazasistearas.lt

26 d., penktadienį, 17 val. Raštojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – poetų Valdo Gedgaudo ir Evaldo Ignatavičiaus kūrybos vakaras „Du vienoje“ su knygomis „Kario šešėliai“ ir „Laikinųjų reikalų patikėtinis“. Vakare dalyvaus knygų autorai Valdas Gedgaudas ir Evaldas Ignatavičius, Lietuvos raštojų sąjungos leidyklos redaktorių, literatūros kritikas Valentinas Sventickas, istorikas, diplomatas, rašytojas Alfonas Eidintas, aktorius Saulius Balandis, džiazo pianistas, kompozitorius Saulius Šiaučiulis. Vakarą ves poetė, prozininkė, dramaturgė Dovilė Zelčiūtė.

RASYTOJŲ KLUBAS
RAŠYTOJŲ KLUBAS / Lyriko rinktinė. 1980-2010. Vakare dalyvaus poetė Algimantas Baltakis, aktorius Rimantas Bagzdževičius, kompozitoriai Algimantas Bražinskas, Algimantas Raudonikis, solistai Romualda Suchocka (mecosopranas), Audrius Martišius (baritonas), koncertmeisterė Nijolė Baranauskaitė. Vakaro vedėjas literatūros kritikas Valentinas Sventickas.

Kovo 1 d., pirmadienį, 17.30 val. pianistės Šviesės Čepiliauskaitės rečitalis, skirtas Frydryko Chopino 200-osioms gimimo metinėms. Programoje skambės kompozitoriu F. Chopino, V. Bartulio, L. Povilaičio, T. Makačino, Z. Bružaitės, D. Raudonikytės-With, J. Tamulionio kūriniai.

2 d., antradienį, 17.30 val. poeto Algimanto Baltakio sukaktuvinius vakaras su nauja knyga „Antakalnio vigilijos“ / Lyriko rinktinė. 1980-2010. Vakare dalyvaus poetės Algimantės Baltakės, aktorius Rimantas Bagzdževičius, kompozitoriai Algimantas Bražinskas, Algimantas Raudonikis, solistai Romualda Suchocka (mecosopranas), Audrius Martišius (baritonas), koncertmeisterė Nijolė Baranauskaitė. Vakaro vedėjas literatūros kritikas Valentinas Sventickas.

4 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Kazimiero Jakučio (Pagulbio) autorinius koncertas „Kada skambinai savo mamai“ ir naujos plokštelės pristatymas.

Raštojų klubė veikia dailininko Romo Oronto iliustracijų ir Laimos Griksaitės-Kérienės grafikos paroda.

Smulkesnė informacija tel.: (85) 2629627, (85) 2617727; el. paštas: rasytojuklubas@ava.lt.

Kovo 4 d., ketvirtadienį, 17.30

val. poeto, kunigo Ričardo Mikutavičiaus 75-ųjų gimimo metinių minėjimo vakaras „Ak, palaimink ši mūsų sostojimą“. Dalyvauja skaitovė Vida Mickuvienė, Marijampolės kultūros centro kamerinis ansamblis „Cantare“ – vadovė Svetlana Maurutienė (fortepijonas), Giedrius Giedraitis (itas smuikas), Algimantas Giedraitis (smuikas), Danutė Žemaitienė (fleita), Irena Valiulienė (violončelė). Prieš renginį atidarama paroda „Žaizdos metafizika“ (Ričardui Mikutavičiui – 75), kuria parengė muziejininkas Edmundas Kazlauskas, apipavidalino dailininkė Inga Zamulskienė

Kovo 2 d., antradienį, 17 val. Kau-

no menininkų namuose (V. Putvinskio g. 56) – fotografo Mindaugo Gabrėno debiutinės parodos „Fantasma“ atidarymas. Paroda veiks pirmadienį ketvirtadienį 10-18 val; penktadienį 10-16:30 val. Iėjimas nemokamas.

Informacija tel. (8-37) 22 31 44, www.kmn.lt.

25 d., ketvirtadienį, 17 val. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radastu g. 2, 406 kamb.) startuoja ilgai lauktas ir brandintas „Skaitytojų klubas“. Visi, kurie domisi literatūra ir nori smagiai praleisti laiką, kviečiami į pirmajį susitikimą, kuriamo kartu su literatūros apžvalgininke E. Valiencė bus diskutuojama apie paskutinijį garsaus amerikiečių rašytojo ir poeto Č. Bukovskio romaną „Skaitalas“.

Mielo svetur išsibarstę uteniškių!

Nerimaudami kreipiamės dėl mūsų, uteniškių, tarmės niveliacijos – prarandame mūsų tévų vartotą, pasakose ir pasaikojuose begirdimą autentišką aukštaitišką sneką.

Gražiąjį iniciatyvą išsaugoti ir populiarinti tarmę palaiko Etninės kultūros globos taryba prie Lietuvos Respublikos Seimo ir Aukštaitijos regiono Etninės kultūros globos taryba, o sumanymo rinkti ir publikuoti kūrybą uteniškių tame laikraštyje „Utenos diena“ imasi Utenos kultūros centro direktorių padavutoja, Lietuvos raštojų sąjungos narė, potė, uteniškių tarmės žinovė Regina Katinaite-Lumpickienė.

Kviečiame visus aktyviai rašyti savo – uteniškių – tame bet kokio žanro ir temos kūrinius ir juos siužti R. Katinaitei-Lumpickienei adresu: Utenos kultūros centras, Aušros g. 49, Utena, arba el. paštu: reginakatinaite@gmail.com.

Utenos rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyrius

Réméjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RÉMIMO
FONDAS

KAUNO MIESTO
SAVIVALDYBĖ

SPAUDOS, RADIUO
IR TELEVIZIJOS RÉMIMO
FONDAS

„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 147300010002256121 – einamoji saskaita;
LT 097300010002230312 – biudžetinė saskaita;
LT 757300010034284035 – valiutinė saskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui – 9 Lt
Prenumerata priimama visuose paštuose skryiuose,
internetu www.postli ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Kauno karuselė

Naujas ir svarbus adresas: **Menų centras** (Daukanto g. 28, Kaunas). Šioje stiklu šarvuotoje erdvėje prasiplėtė „101“ galerijos veikla. Atidarymo dieną Menų centre sušoktos „Paltų istorijos“, apžiūrėtos Romano Averincevo ir Viktorijos Barauskaitės parodos, išklausyta pianistė Evelina Žigaitė bei audiovizualinė poezijos grupė „Avasper“. Dabar dieną čia galima užsipti įstigerti karšto gėrimo, paskaityti naujausiu leidinių, knygų iš Lietuvos ir užsienio, aplankytį dvi ekspozicijų erdves, kuriose vyksta parodos. O vakare, pasekus skelbimui, dalyvauti diskusijoje, autoriniuose vaikaruose, performansuose, koncertuose, kino peržiūrose ir t. t.

Vasario 20-kovo 13 d. Kaune vyks I Kauno teatrų 2009 m. premjerų festivalis „**Fortūnos dienos ir naktys**“. Tai naujas Lietuvos teat-

rų sajungos Kauno skyriaus pirminko Andriaus Žiurausko ir šokio teatro „Aura“ projektas, kuriuo bus mėginama plėsti įprastas teatro dienos ir „Fortūnų“ apdovanojimų ribas. „Pamanėme, kad dažnas teatro žiūrovas nesuskumba pažiūrėti višų premjerų, kurios pretenduoja į prizus. Spektaklių datos pasimiršta, todėl nutarėme visas premjeras sutelkti į sąlyginai trumpą laiką, kad tai virstu savotišku premjerų festivaliu. Deja, idėja gimė ne taip seniai, darbo daug, todėl ir festivalio laikas išsišęs iki trijų savaičių“, – pasakojo „Auros“ vadovė Birutė Letukaitė.

Festivalyje dalyvaus visi septyni miesto teatrų (Kauno valstybinis dramos, Kauno valstybinis muzikinis, Kauno valstybinis lėlių, Kauno šokio teatras „Aura“, Kauno kamerinis, Kauno mažasis bei Kauno pantomimos ir plastikos teatrai) ir visiems, kurie dar nematė, parodys 18 premjerinių spektaklių.

„Šis festivalis išaugo iš kasmetinės „Fortūnos“ apdovanojimų ceremonijos, per kurią paskelbiami

geriausi teatrinių sezono spektaklių kūrėjai. Iki šiol tai buvo vien Kauno teatralų šventė, o šais metais ji bus skirta ir visiems mylinčiesiems teatrą. Mes net svajojame, jog ateityje šis festivalis gali virstyti savotišką teatrų muge, kurioje pasiūlytume savo kūrybą užsienio svečiams. Patys teatro dienos proga galėtume atsižeti kokį itin stiprū užsienio trupės pastatymą ir praplesti savo akiratį“, – tikisi B. Letukaitė.

Vasario 19 d. Kauno savivaldybės mažojoje salėje vyko 2009 m. **Kauno miesto savivaldybės kultūros ir meno stipendininkų darbų pristatymas**. Kaip pranešė Kauno savivaldybės Kultūros skyrius, kiekvienas stipendininkas trumpai supažindins su savo kūrybiniu projektu (programa). Pernai buvo paškirta 17 stipendijų. Stipendijų skyrimo komisija pasiūlė kultūros, švietimo įstaigoms atkrepti dėmesį į stipendininkų kūrinius ir juos pristatyti bendruomenėms.

2009 m. Kauno miesto savivaldybės kultūros ir meno stipendininkai: režisierius Vytautas Balsys, poetė Gintautas Dabišius, LDS referentė Dalia Draugienė, rašytojas Liudas Gustainis, rašytojas Edmundo Janušaitis, fotomenininkas Romas Juškelis, rašytojas Vidmantui Kiaušas-Elmiškis, kino filmo kūrėjas Ivanas Kuzminas, rašytojas Rimantas Marčėnas, aktorius Rimvydas Muzikevičius, solistė Rita Preikšaitė, studentė tekstilininkė Vaida Rakaitytė, poetė, žurnalistė Enrika Striogaitė, rašytoja Violeta Šoblinskaitė, dailininkė Aušra Vaitkūnienė, aktorius Petras Venslovas, rašytoja, žurnalistė Dovilė Zelciūtė-Gimberienė.

Vasario 11 d. Irenos Mikuličiūtės dailės galerijoje atidaryta Alonso Štelmano tapybos darbų paroda „**Pilnatis**“. Parodoje eksponuojama dešimt drobių, kurios sukurtos vienai nesenai – 2009 m. Dailininkas parodas rengia nuo 2004 m., o šioje, aštuntojoje personalinėje tapy-

bos parodoje, pristatoma vinentisa ekspozicija, tėstanti vienišos figūros temą.

Pasak tapytojos Aušros Andziulytės, A. Štelmanas minimalistinėmis priemonėmis kalba apie būtį ir skirtinges, labai įvairias būties situacijas. Autorius tapomos žmogaus figūros priartėja prie simbolio, simbolinių gyvenimo situacijų apibendrinimui. Dailininkas tėsia pastozinės, lietuviško kolorito tapybos tradicijas. Apsiriboja vos keiliomis pagrindinėmis spalvomis ir jų niuansais.

Lankymo laikas: vasario 22-28 d., susitarus telefonu: 868624016.

Parengė Audronė MEŠKAUSKAITĖ

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Operos fantomas“

Gediminas JANKAUSKAS

Kine nuo pirmųjų gyvavimo dienų tvirtai išsiaknijo keli mitologiniai virtę amžini siužetai. Popularumu ir visuotine žiūrovų meile vius juos lenkia pasaka apie Pelenę bei graudi meilės istorija kodiniu pavadinimu „Gražuolė ir pabaša“. Pirmają parašę garsusis pasakininkas Charles Perrault, antrosios autorė – prancūzė Jeanne-Marie LePrince de Beaumont. Pastarosios išvėtas dar vienas prancūzas Gastonas Leroux 1910 m. parašė vieną garsiausią XX a. bulvarinių romanų – „Operos fantomas“. Vėliau ši siužetą išpopuliarino kinas, jau „didžiojo nebylio“ laikais privertęs publiką užginaudžius kvapą stebeti neįtikiną meilės ir pasiaukojimo istoriją, kriminalinės

literatūros klasiko įkalintą ne vieną sceninio pasaulio legendą menančioje Paryžiaus operoje. Vėliau į dar aukštesnę pakopą „Operos fantomas“ iškėlė Andrew Lloyd Webberio roko opera.

Joelis Schumacheris naujausioje (ir tikrai ne paskutinėje) šio nemaraus siužeto interpretacijoje (jā Kitokio kino klube žiūrėsime **antradienį, kovo 2 d.**) pasiryžo atkurti grandiozinę XIX a. operos pasaulio didybę. Jau pirmuoju kadruose akys raibsta nuo prašmatnių suknelių ir puošnių teatrinių interjerų. Tokioje aristokratikoje aplinkoje, regis, neturi būti vienos išoriniamės pašaulio gyvuojančiems žemiams instinktams ir ciniškoms intrigoms. Bet tai tik iliuzija. Seniai žinoma, kad už auksinėmis spalvomis išta-

pytų kartoninių dekoracijų visada rasi storaišią dulkį sluoksni, o Pavydas ir Niekšybė dažniausiai slepiasi po respektabliai išvaizda.

Vaiduokliška amžinosa meilės istorija prasidėjo 1870-aisiais, kai bohemiskoji Paryžiaus publika troško bent akių krašteliu pamatyti temperamentingosios primadonas Karlotas (aktorė Minnie Driver) pasirodymą. Tačiau kartą susikivircijusi su naujausiais Operos teatro vadybininkais bei turtingu aristokratu Rauliu de Čanui žvaigždė triukšmingai paliko legendinę sceną, o jos vaidmuo atiteko jaunutei choristei. Taip išmušė Kristinos Dajė (aktorė Emmy Rossum) didžiojo šanso valanda. Jos įkvėptai atlikta aria „Galvok apie mane“ sužavė solidžią teatro publiką ir pakeri gražuoli Rauli. Kietaip ir būti negalėjo. Tačiau tas atmintinas Kristinos debiutas paliko neįsdildomą išpūdį dar vienam žmogui, kuris ilgai išliks anonimas. O ir tada, kai ši savo geradarų mergina pagaliau pamatys, jo veidą slėps auksu spindinti kaukė.

vienišoje fermejo paima įkaitu mažą berniuką Filipą. Tarp jų palengva užsimenze šilti žmogiški rysiai, tačiau ant kulnų jau lipa šerifas Redas Garnetas (jū suvaidino filmą režisorei Clintas Eastwoodas) ir jo komanda. Tragiškas susidūrimas neišvengiamas.

„Maksimalioje rizikoje“ (sekmadienis, 21.30 val., LNK) „raumenų kalnu“ seniai pramintas kultūristas Jeanas-Claude'as Van Damme'as vaidina prancūzų policininką Aleną Moro, kuris atsiktinai sužino, kad turi brolį dvynį. Deja, jis neseniai žuvo. Norėdamas atkeršyti vyrukus vyksta į Niujorką ir įsivelia į FTB bei rusų mafijos tinklus.

Naująja veiksmo filmų žvaigždė Jasono Stathamą fanai sutiks kriminaliniame trilyryje „**Transporteris**“ (sekmadienis, 22.00 val., TV3). Čia jis vaidina buvusį JAV specialiųjų pajėgų agentą Frenką Martiną, kuris pragyvenimui dabar užsidirbė gabendamas krovinius iš vienos vienos iš kitų. Galima įtarti, kad šios siuntos tikrai nėra nekalatos šventinės banderolės. Bet Frenkas dėl to galvos nesuka. Svarbu, kad už transportavimo paslaugas gerai moka. Todėl „transporteris“ vadovaujasi trimis griežtomis taisyklėmis: niekada nekeisk sandėlio, niekada neklausinėk vardų, niekada neatidaryk bagažo. Tačiau karta, pasidavęs emocijoms, Frenkas pažiedžia trečiąją taisyklę. Mat ši syki jam teko gabenti gyvą ir labai simpatišką krovinį.

Savaitgalis prie televizoriaus

Tobulos žmogžudystės netobulame pasaulyje

Gediminas JANKAUSKAS

Šį savaitgalį daugiausia laiko prie televizorių turėtų praleisti kriminalinio kino ir veiksmo filmų gerbėjai. Jiems visos lietuviškos televizijos gausiai atseikėja brandžiausiu vakaro valandų. Kruvinų siužetų parą pradės „**Tobulos žmogžudystė**“ (ketvirtadienis, 21.00 val., TV1), sukurta pagal Fredericko Knatto pjesę, kurią pirmą kartą 1954 m. ekranizavo Alfredas Hitchcockas. Naujoje režisieriaus Andrew Daviso versijoje klestinti Niujorko verslininką Stiveną Teilorą (aktorius Michaelas Douglas) pašlijusios profesinės problemos pastūmėjo bankroto link, bet ir asmeniniame gyvenime reikalai ne kaugesni. Kaip tik dabar Teiloras pradedė įtarti, kad jo gražuolė žmona Emilė (aktorė Gwyneth Paltrow), amžinai buvusi vyro šešelyje, yra

jam neiškima su dailininku Deividu Šo (aktorius Viggo Mortensenas). Pasidomėjės savo konkurento biografija, Stivenas sužinojo, kad Deividas visai ne dailininkas, o aferistas, ne kartą sėdėjęs kalėjime. Matyt, nuspindės, kad geriausia gynyba yra puolimas, Stivenas suranda Deividą ir pasiūlo jam... nužudyti Emilę. Bet tai tik prologas. Atskleisti tolimesnes siužeto peripetijas būtų tikras musikaltimas.

Ziūredami „**Nedo Kelio gaują**“ (penktadienis, 21.25 val., BTV) išsiūkime, kad kiekviena tauta turi tikrų ar išgalvotų herojų, kurie, nepaisydami savo gyvybių, iš idėjos, o kai kada ir dėl pragmatiškų tikslų ėmési pavojingos „svieto lygintojų“ misijos. Tolimoji Australija – ne išimtis. Čia iš kartos į kartą perduodami pasakojimai apie bebaimi „razbaininką“ Nedą Kelį. Euroopa ir Amerika apie jį sužinojo 1970

m., kai Didžiojoje Britanijoje sukur tame filme ši herojų suvaidino „rolingas“ Mickas Jaggeris. Iš naujos seno siužeto versijos sužinosime, kad į slidų nusikaltelio kelią dar nesulaukus pilnametystės vainiką pastūmėjo socialiniai konfliktais. Jo tévus, imigrantus iš Airijos, Australijoje pasitiko skurdas, vietinių gyventojų neapykantka ir valdininkų savivalė. Gindamas savo šeimos garbę šešiolikmetis Nedas Kelis (aktorius Heathas Ledgeris) patenka į kalėjimą, tačiau ilgai čia neužsibūna. Pabėgęs į laisvę jis suburia tikrą Kelio gaujų ir kartu su jaunesniuoju broliu Denu bei dvimi draugais ima plėsti aplinkinių mieletlių bankus.

Režisierius Richardas Donneris trilyryje „**Žudikai**“ (penktadienis, 21.50 val., LNK) teigia, kad žiauriausia konkurencija yra visai ne šou versle, bet tarp... profesionalių žu- dikų, nes pačiu geriausiu šio amato meistrui gali būti vienas žmogus. Kol kas geriausiu gyvų taikinių medžiotoju laikomas Robertas Ratas (aktorius Sylvesteris Stallone). Jis rimtai galvoja mesti savo kruviną veiklą, tačiau puikiai žino, kad iš tokio darbo savo noru ar į pensiją neišeina. I jo klibančią vietą jau taiko karštakošis Migelis Beinas (aktorius Antonio Banderas).

„**Tobulo pasaulio**“ (penktadienis, 0.35 val., LNK) veiksmas rutuliojasi 1963 m. rudeni. Tekstas ruošiasi iškilmingam prezidento Džono Kenedžio vizitui, todėl bet kokių rimtų kriminalinių problemų tiesiog negali būti. Bet kaip tik tuo metu iš kalėjimo pabėga du nusikalteliai. Vienas jų – Bučas Heinecas (aktorius Kevinas Costneris) – buvo pakliuvęs už grotų, nes išvydė ginkluotą apiplėšimą. Greitai jis atsikrato savo bendrakeleivio ir